

№ 56 (20320) 2013-рэ илъэс ГЪУБДЖ МЭЛЫЛЪФЭГЪУМ и 2

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Нэбгырэ 500-мэ япшъэрылъ агъэцэкІэщт

Гъэтхэ дзэ дэщыгъор тыгъуасэ къэралыгъом щаублагъ. Ухъумэнымкіэ Урысые Федерацием и Министерствэ иунашъокіэ Адыгеим щыщ нэбгырэ 500-мэ къулыкъу ахьынэу къяджэщтых. ЧІыпіэ зэфэшъхьафхэм ахэр ащэщтых. Къыблэ федеральнэ шъолъырым къыщыублагъзу Къокіыпіз Чыжьэм нэс.

КІэлэ ныбжыкІэхэм япсауныгъэ изытет иуплъэкІун зэшІозыхырэ комиссиехэу муниципальнэ образованиехэм ащылажьэхэрэм яІофшІэн шІуагъэ къытэу зэхащэныр апшъэрэ Іофыгъохэу апашъхьэ итхэм ащыщ. Республикэм идзэ комиссариат идзэ-врачебнэ комиссие итхьаматэрэ псауныгъэм икъэухъумэнкІэ Министерствэм иІофышІэхэмрэ зэгъусэхэу районхэр къакТухьащтых, Іофхэм язытет зыщагъэгъозэшт.

Къулыкъу ахьынымкІэ зыныбжь икъугъэ кІэлэ ныбжьыкІэ нэбгырэ мини 2-м ехъу зэкІэмкІи комиссиехэм къаращэлІэщт.

- Гъэтхэ дзэ дэщыгъор шІуагъэ къытэу Адыгеим щызэхат-

щэмэ, къэралыгъом зиухъумэжьынымкІэ кІуачІзу иІзхэр гъзпытэгъзным республикэм и ахьыш у хильхьагьэу хьущт. НэмыкІ лъэныкъокІэ укъикІмэ, хабзэм иІофышІэ пстэуми, пащэ пэпчъи лъытэныгъэу, шъхьэк Гэфэныгъэу къыфашТырэм икъэгъэлъэгъон, — елъытэ Адыгеим и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан.

Мэлылъфэгъум и 1-м къахэхъуагъ

Урысые Федерацием и Правитель- илъэсым тыгъэгъазэм и 15-м къыдэк Ыствэ 2013-рэ илъэсым имэлылъфэгъу ыухэсыгъэх социальнэ пенсиехэр индексацие шІыгъэнхэмкІэ коэффициентыр 1,0181-у, ІофшІэнымкІэ ныбжьым телъытэгъэ пенсием ыкІи сэкъатныгъэм пае ІофшІэнымкІэ пенсием, зыпІужьы--нэп еймыне Ішфо Імехаже Іммиг фитр сиеу афагъэуцурэм я Гэ страховой Іахьэр 1,033-у, джащ фэдэу страховать ашІыгъэ цІыфхэм пенсиехэмкІэ 2012-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 1-м ехъулГэу зэГуагъэкІэгъэ мылъкур индексацие зэрашІырэ коэффициентыр 1,101-у.

ІофшІэнымкІэ пенсиехэр проценти 3,3-у индексацие зэрашІыгъэхэм ишІуагъэкІэ ІофшІэнымкІэ пенсиехэр тиреспубликэ гурытымкІэ сомэ 290-рэ чапыч 49-кІэ нахьыбэ щыхъугъэх ыкІи сомэ 9138-рэ чапыч 51-м нэсыгъэх. Нэбгырэ пэпчъ пенсиемкІэ мылъкоу зэІуигъэкІагъэр шъхьафэу гъэпсыгъэшъ, ипенсие къыхэхъощтри шъхьафэу щыт.

Социальнэ пенсиер процент 1,81-кІэ е сомэ 96-рэ чапыч 50-кІэ, нахьыбэ зэрэхъугъэм ишІуагъэкІэ сомэ 5427-рэ чапыч 87-м нэсыгъ. Шъугу къэтэгъэкІыжьы социальнэ пенсиехэр къэралыгъо пенсиехэр ятыгъэнхэм тегъэпсык Іыгъэу цІыфхэм афагъэуцурэ пенсие лъэпкъхэу зэрэщытхэр ыкІи Урысые Федерацием и Законэу «Урысые Федерацием икъэралыгьо пенсие ятыгьэным ехьылІагь» зыфиІоу номерэу 166-ФЗ зытетэу 2001-рэ

гъэм тетэу зэрафагъэуцухэрэр.

ЗыфатІорэр ныбжьым ыкІи сэкъатныгъэу яІэм атегъэпсыкІыгъэу ІофшІэнымкІэ стаж икъу зимыІэхэм афагъэуцурэ пенсие лъэпкъэу социальнэ пенсием процент пчъагъэмкІэ егъэпшагъэр ары. Ахэм афэдэх дзэ къулыкъушІ у зэрэхащыгъэм тетэу къулыкъур зыхьыщтыгъэхэр, ахэм яунагъохэм ащыщхэр, радиационнэ ыкІи техногеннэ хъугъэ-шІагъэхэм тхьамыкІагъо къызыфахьыгъэхэр, джащ фэдэу дзэм шъобжэу хахыгъэм ельытыгъэу сэкъатныгъэ зиІэ хъугъэхэр, Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагъэхэр ык Îи «Къадзыхьэгъэ Ленинград щыпсэущтыгъ» зыфиІорэ тамыгъэр зыфагъэшъошагъэхэу сэкъатныгъэ зиГэ хъугъэхэр, зэрэхащыгъэм тетэу дзэм къулыкъур щызыхьыщтыгъэхэу хэкІодагъэхэм (лІагъэхэм) яшъхьэгъусэхэр, ятэ-янэхэр.

Мэлылъфэгъум и 1-м ІофшІэнымкІэ пенсиехэм проценти 3,3-у ык Іи социальнэ пенсиехэм процент 1,81-у къазэрэхэхьуагъэм ишГуагъэкГэ Адыгеим игурыт пенсие сомэ 276-рэ чапыч 48-кІэ нахьыбэ хъугъэ, сомэ 8883-рэ чапыч 59-м нэсыгъ.

МАМЫЙ Рим.

ПенсиехэмкІэ фондым Адыгэ РеспубликэмкІэ и Къутамэ пенсиехэр афэгъэуцугъэнхэр ыкІи къафэлъытэжьыгъэнхэр зэхэщэгъэнымкІэ иотдел ипащ.

Мэкъэгъэ

Игъорыгъоу гъэзетхэр къизытхыкіыгъэхэм зэраіэкіэмыхьэхэрэм иІофыгъохэмкіэ гъэзетеджэхэм федеральнэ къэралыгъо унитарнэ предприятиеу «Урысыем ипочт» зыфиІорэм Адыгэ РеспубликэмкІэ икъутамэ «илиние плъыр» ителефонэу <u>8 (8772) 52-</u> <u>50-23-мкІэ</u> ІофшІэгъу уахътэм зафагъэзэн алъэкІыщт.

ЯшІоигъоныгъэхэр псынкі у къафагъэцэкІэным пае гъэзетеджэхэм алъэкъуаціэ, аціэ, ятаціэ, зыщыпсэухэрэ чіыпіэр, индексыр ыкІи тедзэгъум ыціэ къаіон фае.

Лъапсэ фэхъугъэр агъэунэфы

Гъэтхапэм и 30-м, пчыхьэм сыхьатыр 10-м такъикъ 17-кІэ ежьагъэу, урамэу Пролетарскэм ІэшІу-ІушІушІ фабрикэу «Мыекъуапэ» зыфи Порэм ыубытырэ ч Гыналъэм псэолъэш Г пкъыгъохэр зыщащэрэ тучанэу тетым машІор къызэрэкІэнагъэм фэгъэхьыгъэ къэбар мэшІогъэкІосэ къулыкъум идежурнэ часть къыІэкІэхьагъ. Нэужым квадратнэ метрэ 800-м ехъурэр машІом зэлъиштагъзу агъзунэфыгъ.

МэшІогъэкІосэ къулыкъум ыкІи полицием яІофышІэхэм псынкІэу зэхащэгъэ Іофтхьабзэхэм яшІуагъэкІэ мы хъугъэ-шІагъэм зи хэкІодагьэп, шьобжхэр зыми тещагьэхэ хьугьэп. Адыгэ къэралыгъо университетым илицей иобщежитиеу мыщ къыпэблагъэу щытым чІэсыгъэ нэбгырэ 18-р ыкІи хъугъэ-шІагъэр къызщыхъугъэм пэгъунэгъоу щыс унагъохэм арысхэр псынкІэу агъэкощыгъэх. Нэбгырэ 15-р хьакІэщэу «Мыекъуапэ» зыфиІорэм къаща-

УФ-м ошІэ-дэмышІэ ІофхэмкІэ и Министерствэ и ГъэІорышІапІэу АР-м щыІэм къы-зэритыгъэмкІэ, къатитІу ыкІи щэу зэтет унэхэу псэолъэш пкъыгъохэр зыч эльхэр маш ом зэльиштэгьагьэх. Чэщым сыхьатыр 2-м такъикъ 15-кІэ ежьагъэу машІор агъэкІосагъ, джырэ уахътэм ащ лъапсэу фэхъугъэмрэ зэрарэу къыхьыгъэмрэ агъэунэфых.

КІАРЭ Фатим.

МЭЛЫЛЪФЭГЪУМ И 2-р — КІЭЛЭЦІЫКІУ ТХЫЛЪЫМ И ДУНЭЕ МАФ

ШІэныгъэм иІункІыбзэх

КІэлэцІыкІум исабынгъо дэдэм хаплъхьэу ебгъашІэрэр ары къыхэкІыжьырэр. АщкІэ анахь ІэпыІэгъу тегъэпсыхьагъэу щытыр тхылъыр ары. Ежь илъэпкъ тхыдэхэм, пшысэхэм, таурыхъхэм акІэдэІукІзу къзтэджырэ сабый пэпчъ тхылъым фэщагъэ мэхъу. Унагъом къыщежьэу, кІэлэ ІыгъыпІэм, ащ пыдзагъэу ублэпІэ еджапІэм етІупщыгъэу кІэлэцІыкІухэм афэгъэхьыгъэу тхэхэрэм япроизведение зэфэшъхьафхэм къащыфеджэх, афагъэнэІуасэх, дунаишхор ахэмкІэ арагъашІэ.

Хэта сабыигъо уахътэм М. Пришвиным, К. Чуковскэм, А. Барто, С. Михалковым, хэти ежь илъэпкъ тхакІохэм атхыхэрэм ямыджагъэр?! КІэлэцІыкІу гу зэІухыгъэхэм ахэм гушІогъуабэ аралъхьэ, игьорыгъоу сабыим идунэееплъыкІэ апсыхьэ, щыІэныгъэм фапІу. Тхылъыр кІэлэціыкІум пэблагъэ шІыгъэнымкіэ кІэлэціыкІу тхылъеджапіэхэу тиреспубликэ итхэм Іофышхо ашІэ, еджэкІо цІыкІубэр къызыфащэзэ агъэразэ.

Датскэ тхэкІо-пшысэІуатэу Ханс Кристиан Андерсен (1805 — 1875) къызыхъугъэ мафэу мэлылъфэгъум и 2-р — кІэлэцІыкІу тхылъым и Дунэе мафэу хагъэунэфыкІы. Тхылъыр арыба кІэлэцІыкІур шІэныгъэ лъагъом тезыщэрэр, арышъ, мы мэфэкІыр мэхьанэ зиІ.

МАМЫРЫКЪО Нурием. Сурэтым итхэр: Мамхыгъэ гурыт еджапІэм икІэлэцІыкІу сэнаущхэу (сэмэгумкІэ укъикІэу) Ордэн Батыррэ Сихъу Хьамедэрэ.

Дунэе фестивалым хэлэжьагъэх

Чэчэн Республикэм и Лышъхьэу Рамзан Кадыровым иІэпыІэгьукІэ гъэтхапэм и 24-м къыщегьэжьагьэу и 27-м нэс лъэпкъ творчествэм и Дунэе фестивалэу «Традиции гор-Дайлан» зыфиІорэр къалэу Грознэм щыкІуагъ. Іофтхьабзэм Темыр Кавказым, Москва, Азербайджан, Иорданием, Алжир, Доминикан Республикэм къарыкІыгъэ купхэр хэлэжьагьэх.

Адыгеир къззыгъэлъэгъуагъэр Шэуджэн районым культурэм и Унэу дэтым щылэжьэрэ купхэр арых: «Нартшъау», адыгэ къашъом инароднэ ансамблэу «Абдзахэхэр», лъэпкъ мэкъамэхэр къезыгъэІорэ оркестрэу «ДжэгуакІор». Джащ фэдэу ахэм ягъусагъэх муниципальнэ гъэпсыкІэ зиІэ «Шэуджэн районым» иадминистрацие культурэмкІэ и ГъэІорышІапІэ ипащэу ЛІышэ Рустем, къэралыгъо учреждениеу «АР-м и Лъэпкъ культурэхэм я Гупчэ» илІыкІоу Бат Хане.

Адыгеим икІыгъэхэм сэнаущыгъэу ахэлъыр къагъэльэгъуагъ, фольклор композициеу «Адыгэ джэгу» зыфиюрэр къашыгъ. Чэчэн Республикэм и Лышъхъэ ыгъэнэфэгъэ ахъщэ шІухьафтыныр (доллар 1000 зырыз) дунэе фестивалым хэлэжьагъэхэм афагъэшъошагъ.

Ащ нэмыкІэу зэхэщакІохэм культурнэ программэ гьэшІэгьон кьагъэхьазырыгъ: гупчэ мэщытым, Ахмад-Хаджи Кадыровым ыцІэкІэ щыт саугъэт комплексым, Чэчэным и Лъэпкъ музей ащагъэх, нэмыкІ чІыпІэ гьэшІэгьоныбэ арагъэлъэгъугъ.

(Тикорр.).

Политическэ партиеу «Трудовая партия России» зыфиlорэр 2012-рэ ильэсым зэхащагь. Ащ пшъэрыль шъхьаlэу иlэр loфшlакlохэм яфитыныгъэхэр къыухъумэныр ары.

Непэ партием пшъэрылъэу зыфигъэуцужьыхэрэм, хэдзынхэм ахэлэжьэн зэрилъэкІыштым, нэмыкІ Іофыгъохэм афэгъэхьыгъагъ пресс-конференциеу мы мафэхэм Мыекъуапэ щыкІуагъэр. ЗэГукІэр зэрищагъ ащ итхъаматэу Сергей Вострецовым. Партиер ныбжыыкІ нахъ мышІэми, псынкІзу хэхьоныгъэхэр зэришІыхэрэр ащ игущыІэ къыщыхигъэщыгъ.

«Трудовая партия России» зыфиюрэм и Гупчэ Совет и Президиум хэтэу, ащ ишъолъыр къутамэу Адыгеим щы Пэм итхьаматэу Шыу Заурбек хэдзынхэу республикэм щык Гощтхэм партием ыщ Гоф зэриш Гоф зэриш Гоф зэриш Гоф зэриш Гоф зыфигъэн итъхьа Горограммэу ащ Гоф зэриш Гоф зэриш Гоф зэриш Гоф зыфигъэн итъхьа Горограммэу ащ Гоф зэриш Гоф зэриш Гоф зыфигъэн итъхьа Горограммэу ац Гоф зэриш Гоф зэриш Гоф зариш Гоф зариш

ШХОНЧЫБЭШІЭ Рузан.

КъэбарыкІэхэр КъэбарыкІэхэр КъэбарыкІэхэр

ДЕПУТАТЫМРЭ ХЭДЗАКІОХЭМРЭ =

Лъэныкъо пстэуми ыкІуачІэ арехьылІэ

Зэіухыгъэ Іахьзэхэлъ обществэу «Дондуковскэ элеваторым» ипащэу Болэкъо Мыхьамэт Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутат. Ціыфхэм яліыкіо пшъэрылъхэр ыгу етыгъэу зэригъэцакіэхэрэм дыкіыгъоу зипэщэ Іофышіэхэр дэгъоу зэрещэх, нахьыбэу федэ къызэрахьыжьыщтым, яіофышіэхэм ящыіакіэ нахьышіу зэришіыщтым ыкіи хэбзэіахьхэмкіэ бюджетым икъэкіуапіэхэм нахьыбэу зэрахэлэжьэщтым ишъыпкъэу фэлажьэ. Джырэблагъэ ащ гущыіэгъу тызыфэхъум хъызмэтзехьэныр зэрэзэхэщагъэм ыкіи идепутат пшъэрылъхэр зэригъэцакіэхэрэм къатегущыіагъ, Іофшіагъэу яіэхэм ыкіи къиныгъоу къыкъокіыхэрэм тащигъэгъозагъ.

Зипэщэ предприятиеу Совет хабзэм илъэхъанэ агъэпсыгъэм ильэс зэкІэльыкІохэм зэхьокІыныгъэшхохэр фэхъугъэх, зиушъомбгъугъ. Непэ ащ лэжьыгъэ тонн мин 50 щыпІыгъын плъэкІыщт. ЫпэкІэ предприятиер «Кубаньхлебопродуктым» хахьэщтыгъ. Адыгеир краим къызыхэкІыжым Іахьзэхэлъ обществэу ашІыжьыгъагъ. ИІофшІакІэкІэ джы ащ лъэныкъо зэфэшъхьафхэр къызэльеубытых. Колхозхэмрэ совхозхэмрэ зызэхэзыжьыхэ уж чІыгулэжьынымрэ былымхъунымрэ апыхьагъэх, бэдзэр зэфыщытыкІэ шыІакІэм рыгъуазэхэзэ ыкІи экономикэр гъэпы--естустнения устрания нестет жъапІи агъэпсыгъ, Дондуковскэм щыпсэухэрэм ямызакъоу, ащ къыщагъэжъэрэ хьалыгъур Мыекъуапэ дэсхэми ягуапэу ащэфы.

— Непэ типредприятие нэбгырэ 270-м ехъу Іут, — къе Іуатэ Мыхьамэт, — чІып Іэ колхозэу Кировым ыц Іэ зыхьыщтыгъэр зызэхэзыжьым чІыгу Іахьхэу цыфхэм аратыгъэхэр бэджэндэу къа Іытхыгъэу гектар мини 6 фэдиз тэлэжьы. Коци, натрыфи, сойи къэтэгъэк Іых. Илъэс къе аужырэ культурэм гектар 300 — 500 фэдиз етэгъэубыты. Мы лъэхьаным бжыхьасэхэм язытет дэеп. КІымафэм шынэгъак Ізу щы Іагъэр бэпышъ, ащ иягъэ къэмык Іомэ, лэжьыгъэ дэгъу

-X--X--X--X

къэтхыыжын тлъэкІыщт. ЧІыгулэжыным имызакъоу, былым-хъунми тыпылъ. Лым пае дгъэп-щэрхэу былымыштьхьэ 1000 тиІ. Джащ фэдэу чэщ-зымафэм хьаджыгъэ тонн 50 къыдэзыгъэ-кІырэ штыхылым тихылыгъугъэжъапІэ пае ащ ренэу Іоф ешІэ, фаехэми тафэхьаджэ. Предприятием иэкономикэ гъэтэрэзыгъэнымкІэ ащи ишІуагъэ кылэкІы.

Лым пае былымхъунми зызык Іыфагъэзагъэр къы Іуатэзэ, Мыхьамэт хигъэунэфык Іыгъ яхъызмэтш Іап Іэк Іэ ар нахъ федэу зэрэщытыр. Предприятием и Іофш Іэн къытырэ пыдзафэхэр ш Іуагъэ къытэу Іусыпхъэк Іэ агъэфедэх. Натрыфым силос хаш Іык Іы, люцернэри Іусыпхъэ дэгъоу алъытэзэ, ащ икъэгъэк Іыни зэпагъэурэп. Лыр къэхыжыни зэпагъэурэп. Лыр къэхыжыгъэным елъытыгъэмэ, щэм пае былымхъуным упылъыныр бэк Іэ нахъ къинэу, хъарджыбэ пылъэу елъытэ.

Тигущы Гэгъу къы зэри Гуагъэмк Гэ, чыгу Гахьхэу цыфхэм къ Гахыгъэхэмк Гэ зэзэгънныгъ у адаш Гыгъэм тетэу адэгощэжьых. Район пэпчъ чыгу Гахьхэр цыфхэм зэрафагощыгъ эхэр зэфэдэп. Джэджэ районымк Гэ зы чыгу паеу алънтэрэр гектари 3,9-рэ мэхъу. Джащ фэдэ Гахьым тельытагъ у цыфхэм лэжыгъ тоннрэ ныкъорэ, дэгъэ литрэ 40ык Ги шъоущыгъу килограмм 25-рэ араты.

Зигугъу къэтшІырэ предприятиер Адыгеим анахь дэгъукІэ зигугъу щашІыхэрэм ащыщ. Илъэс къэс хыныгъом икІэуххэр республикэм щызэфахьысыжьхэ зыхъукІэ хъызмэтшІэпІэ анахь дэгъуищым ясатыр Дондуковскэ элеваторыр хэмыфэу къыхэ--ахести мехеІшифоІК пеqыІх гъэхэм апае шІухьафтынхэу автомашинэхэр республикэм и **Лышъхьэ къаритэу къыхэкІыгъ.** Джащ фэдэу Гахьзэхэлъ обществэу «Дондуковскэ элеваторым» къепІолІэн плъэкІыщтыр макІэп. ІофшІапІэм щытхъу зэрэпыльым фэдэу, Мыхьамэт депутат пшъэрылъхэри дэгъоу егъэнакІэх, хэлзакІохэр зэригъэрэзэщтхэм тетэу иІофшІэн зэ-

темы.
— Шъыпкъэр піощтмэ, — еlo Мыхьамэт, — мэфэ гъэнэфагъэ иlэу хэдзакіохэм яегъэблэгъэн зэхасщэрэп. Мафэ къэс хэдзакіохэм апае Іофшіапіэм ипчъэхэр зэіухыгъэх, хэт къэкіуагъэми есэгъэблагъэ, зыгъэгумэкіырэр зэхэсэфы, слъэкіыштымкіэ сишіуагъэ есэгъэкіы. Садэжь къэкіорэ пстэур птхынхэ хъумэ, нэмыкі Іофшіэн имыі у ціыф бгъэтіысын фаеу хъункіи пшіэхымы

ЦІыфхэм ясоциальнэ щы Пакі э епхыгъэ анахь зигъо Іофыгъоу щы тхэр мылъку щымы І эу зэш Іопхынхэ плъэк Іыштэп. Аш пае депутат пэпчъ бюджет ахъ-

щэу сомэ миллионитІу илъэс къэс фатІупщы зыщыхадзыгъэ коим илъ къиныгъохэр зэшІохыгъэнхэм пэІуигъэхьаным фэшІ. Мыш дэжьым ахьцэр депутатым Іэрылъхьэу ратэу къызышІобгъэшІынэу щытэп. Ар район бюджетым ехьэ, ау зыпэІухьащтхэр депутатым егъэнафэх. Депутат къызэрыкІомкІэ а мылъкум нэмыкІ хэкІыпІэ щыІэп. Ау Мыхьамэт зипэщэ предприятием къылэжьырэм щыщи льэныкъуабэмэ апэІуигъэхьан, бэ ыгъэрэзэн елъэкІы. ГущыІэм пае, станицэу Дондуковскэм дэт еджапІэмрэ сабый ІыгьыпІэмрэ предприятиер алъэплъэ, ахэм ренэу ІэпыІэгъу афэхъу. Хьалжыгъи дагъи, нэмыкІхэри ыпкІэ хэмыльэу аретых, сантехникэ, электричествэ, нэмык ІофыгъохэмкІэ предприятием иІофышІэхэр ахэм ренэу яІэпыІэгъух. Джащ фэд сымэджэщри. Сергиевскэм дэт еджапІэр станицэм игъунэпкъэ лъэныкъокІэ щагъэпсыгъ, чэу Іумыльэу, хэти дэхьан, дэкІын елъэкІы. А щыкІагьэр дэгьэзыжьыгьэным предприятием иахъщэ илъэс къэс хельхьэ, метри 100 — 200 фэдиз икІыхьагъэу бетоным хэшІыкІыгъэ чэу афегьэпсы. Мы илъэсми а ІофшІэныр лъигъэкІотэнэу ыгъэнэфагъ. Дондуковскэм дэт чылысым ышъхьэ тэрэзэу гъэпсыгъэным фэшІ мылъку ІэпыІэгъу ареты. Полицием ипунктэу Дондуковскэм дэтым иІофышІэхэм мазэ къэс бензин литрэ 200 афетІупщы. Джы къызнэсыгъэм газыр зымыгъэфедэхэрэр станицэм дэсхэм ахэтых, газрыкІуапІэр чыжьэу пкъудыин фаеу зэрэщытым къыхэкІэу. Джащ фэдэ унагъохэми ахъщэкІэ адеІэ.

 — Хэдзынхэр кІохэ зэхъум хэдзакІохэм гущыІэ зэрястыгъагъэу, анахь пшъэрылъ инэу зыфэсшІыжьыгъэхэм ащыщ, еІо Мыхьамэт, — Дондуковскэм культурэм и Унэу дэтыр зэтегъэпсыхьажьыгъэныр. Ар ІыгъэкІ хъугъэ. Колхозыр зестыхьэм мехнестиськинышп фехефыІн фэшІ ІэкІыб гъэІорышІакІоу къагъэк Іогъагъэм ар къэзыгъэфабэщтыгъэ котельнэри, батарейхэри, рыкІуапІэхэри раригъэтхъыжьхи ыщэжьыгъагъэх. Джы бгъэфэбэн плъэкІыщтэпышъ, общественнэ мэхьанэ зиІэ Іофыгьо горэ щызэхэпщэн пІуагъэкІи, кІымэфэ лъэхъаным цІыфхэр чІэхьахіз алъэкІырэп. А къиныгъом изэшІохын мылъку шІукІае ищыкІагъ. Сизакъоу скІуачІэ къыхьыщтэп, хабзэр ІэпыІэгъу къызыфэшІыгьэн фае. АщкІэ хэкІыпІэхэм сяусэщт.

Республикэм иагропромышленнэ комплекс щыпэрыт предприятием ипащэу ыкІи депутатэу зэрэшытыр къыдэтлъытэзэ, мэкъумэщ лъэныкъом джыри зэ къыфэдгъэзэжьи, ащ ехьылІэгъэ къиныгъохэу щыІэхэм хэбзэ зэшІохыкІзу яІзм, ежь иеплъыкІэкІэ шІэгьэн фаеу ылъытэхэрэм ягугъу къедгъэшІыгъ. Ащ къызэриІуагъэмкІэ, Урысыер Дунэе сатыу организацием зэрэ-ХЭХЬАГЪЭМ ЛЪЭНЫКЪОМ КЪИНЫГЪОУ къыфихьыгъэхэр къыгъэнафэхэу ыублагь. Ар пчъагъэхэмкІэ нафэ къышІыгъ. ЗэкІэри зыфэкІожьырэр къэралыгъом мэкъу-мэщым ІэпыІэгъоу къыритыштыгъэр бэкІэ нахь макІэ зэрэхъугъэр

СЭХЪУТЭ Нурбый.

КъэбарыкІэхэр • КъэбарыкІэхэр • КъэбарыкІэхэр • КъэбарыкІэхэр ₃

АфэгушІуагъэх, агъэшІуагъэх

Урысыем икоммунальнэ хъызнем й Мафэ Адыгэкъалэ щыхагъэунэфыкІыгъ. Ащ фэгъэхьыгъэ зэЇукІэу зэхащэгъагъэм къырагъэблэгъэгъагъэх къалэм икоммунальнэ къулыкъушІамехеІшыфоІя , дехешапя мехеІп ащыщхэр. Ахэм ямэфэкІ мафэ адагощынэу зэхахьэм къекІолІэгъагъэх къэлэ администрацием иІофышІэхэм ащыщхэр, общественнэ организациехэм ялІыкІохэр.

Лъытэныгъэ зыфэтшІыхэу къалэмкІэ коммунальнэ хъызмэтым иІофышІэхэр, — ипсэльэ кІэкІ къыщиІуагъ Адыгэкъалэ иадминистрацие ипащэ иапэрэ гуадзэу Кушъу Славик, — шъуи-мэфэк Іык Іэ сышъуфэгуш Іозэ, псауныгъэ пытэ шъуиІэнэу сышъуфэлъаІозэ къэсэІо бэкІэ тызэрэшъущыгугъырэр, тищыІэкІэ-псэукІэ идэгъугъэ бэкІэ шъо къызэрэшъолъытыгъэр. Псымрэ фабэм-

рэ шъоры тащызымыгъакІэрэр, тиурамхэмрэ тикъалэрэ шъоры зыгъэкъабзэхэрэр, тиунэхэм къакІэмыщхэу, гуІэтыпІэхэу, фэбапІэхэу шьоры щызгъэтхэрэр. Арышъ, зэкІэми ацІэкІэ «тхьашъуегъэпсэу» шъосэІо, тышъуфэраз. ТапэкІи къэлэдэсхэм яфэІо-фашІэхэр дэгъоу афэжъугъэцэкІэнхэу тызэрэшъущыгугъырэри къэсэІо.

Ащ ыуж Кушъу Славик къэлэ коммунальнэ хъызмэтым иІофы--ефа еІны мехты еІш гушІозэ щытхъу тхылъхэмрэ ахъщэ шІухьафтынхэмрэ аритыгъэх. Джащ фэдэу народнэ депутатхэм якъэлэ Совет итхьаматэу ЛІыхэсэ Юрэ, хъызмэтшІапІэу «Услуга» ыкІи компаниеу «Жилкомсервис» зыфиІохэрэм япащэхэу Шъхьащэкъо Руслъанрэ ХъокІо Аслъанрэ коммунальнэ къулыкъум иІофышІэ купышхо щытхъу тхылъхэмрэ ахъщэ шІухьафтынхэмрэ ратыгъэх.

ИкІ ухым мэфэкІ зэІукІ эм хэлэжьагъэхэм концерт къафатыгъ. НЭХЭЕ Рэмэзан.

Сурэтыр зэхахьэм щытырахыгь.

ЗэгурыІоныгъэм тшеажелеф

«Тэ Урысыем тырилъэпкъыб» зыфиІорэ апэрэ урысые зэнэкъокъоу шІэныгъэ ыкІи публицистическэ ІофшІагъэхэр зыхагъэлэжьэщтхэр къихьащт мазэм иапэрэ мафэ къызэІуахыщт.

Урысыем лъэпкъыбэу щыпсэухэрэр нахь зэпэблагъэ шІыгъэнхэм, къэралыгъор шІу алъэгъуным, Урысыем урицІыфыным имэхьанэ къагурыгъэІогъэным, щэІагъэрэ льытэныгъэрэ льэпкъхэм азыфагу къыдафэзэ зэдыщыгъэ-Іэгъэнхэм, тарихъыр пцІы хэмытэу къэтыгъэным, къэралыгъом щыпсэурэ лъэпкъыбэмэ якультурэ, ягушъхьэбаиныгъэ къэухъумэгъэнхэм зэнэкъокъур атегъэпсыхьагъ.

Мэлылъфэгъум и 1-м къыщыублагъэу Іоныгъом и 10-м нэс ІофшІагъэхэр аугъоищтых. Зэфэхьысыжьхэр зыфашІыщтхэр ыкІи текІоныгъэ къыдэзыхыхэрэр мэфэкІ шІы--оІнеш дехтшоІшеалы еІнеІн гъу мазэм и 4-р ары. Пстэури зыщызэшІуахыщтыр Къэралыгъо Кремлевскэ ордзунэжъыр ары. Лъэпкъ зыкІыныевтивижентеф ефам и мевт концертэу «Мы — едины!» зыфиІорэм къыдыхэльытагьэу Іофтхьабзэр рагъэкІокІыщт.

Зэнэкъокъум фэгъэхьыгъэ къэбар нахь игъэкІотыгъэ сайтэу www.peoplesrussia.rudn.ru зыфиІорэм ит е телефонэу 8 (499)-936-86-11 зыфиІорэмкІэ шІоигъоныгъэ зиІэхэм къэбарыр зэрагъэшІэн алъэкІыщт. Джащ фэдэу АР-м шІэныгъэмрэ гъэсэныгъэмрэкІэ и Министерствэ ителефонэу 52-12-01-м зэнэкъокъум фэгъэхьыгъэ упчІэхэмкІэ джэуап уагъэгъотын алъэ-

КъэбарыкІэхэр ● КъэбарыкІэхэр ● КъэбарыкІэхэр ●

АДЫГАБЗЭМ И МАФЭ ФЭГЪЭХЬЫГЪ

«Сыбзэ сэркІэ Іэзэгъупс»

Льэпкъыр лъэпкъ зышІырэр, ар щызыгъаІэрэр, хэхьоныгъэ езыгъэшІырэр бзэр ары. Бзэр щэІэфэ льэпкьыр мэпсэу, мэлажьэ, ау ар зык Годыжьырэм, лъэпкъынь жисти фыр Пимен, нажыдолжен инмэ ахэткІухьажьы.

Сыд фэдэ чІыпІэ хьылъэ адыгэ льэпкъыр ифагъэми, щыІэныгъэм изэжъупІэ пчъагъэмэ ипхъыхьэ-итэкъу зашІыми, къакІэхъухьэрэ ныбжьыкІэмэ япІун, ягъэсэн имэхьанэ къырагъэІыхыгъэп, нахь аІэтыгъ, ылъапсэ зэрагъэпытэщтым анаІэ тырагъэтыгъ. Адыгэмэ дэгъоу къагурыІощтыгъ лъэпкъым инеущырэ мафэ зыфэдэщтымкІэ, хахъоу, щытхъоу пылъыщтымкІэ ныбжыкІэхэр жьогьогьуазэу зэрэщытхэр. Адыгэмэ ар къыдалъытэзэ, ныбжьыкІэмэ ягъэсэныгъэ-пІуныгъэ сыдигьокІи мэхьанэшхо ратыщтыгьэ, ахэр щыІэныгъэм илъэныкъо пстэуми афэухьазырыгъэнхэр пшъэрылъмэ япшъэрылъыжьэу алъытэщтыгъэ. А Іофышхом унагъори, лІакъори, къуаджэри хэлажьэщтыгъэх.

Непэрэ мафэм тэ, ныбжьыкІэхэм, гъэсэныгъэ-пІуныгъэ тэрэз дгъотынымкІэ анахь мэхьанэ зиІэмэ зэу ащыщ еджапІэр. Мыщ ихъарзынэщ ибаигъэ, ианахь шэнхэбзэ дахэмэ тыщапсыхьэ, гъэсэныгъэм икуупІэхэм тыщыхащэ, шІум, дэхагъэм тыщыфагъасэ. А пстэумэ якъежьапІзу сэ слъытэрэр синыдэлъфыбзэр ары. Ныдэлъфыбз! Сыдэу гущыІэ ина, гущыІэ лъэша! Хэта ар шІу зымыльэгъурэр? Хэта ащ илъэпкъ ищыІэныгъэ гъогу щимыгъэгъозагъэр, шэн-зекІуакІэхэр къызлъимыгъэ-Іэсыгъэр? Хэта ащ ымыгъэгушхорэр?

Непэ дунаим цІыф лъэпкъ зэфэшъхьаф мин пчъагъэ, бзэ зэфэмыдэкІэ гущыІэхэу, шэн-хэбзэ гъэнэфагъэхэри ахэлъхэу тет, абзэкІи, язэхэтыкІэкІи, якультурэкІи цІыф лъэпкъхэр зэтекІых, ау хэтрэ цІыфи зэфэдэу иакъылкІи мэгупшысэ, ыІэ-

шъхьитІукІи мэлажьэ. Дунаим цІыфэу къытехъорэм пэпчъ ыбзэ къыдэхъу. Бзэр лъэпкъым ыпсэ закъу. Лъэпкъыр щызыгъаІэрэр бзэр ары. Дунаир зэрэзэхифырэр, игухэль-гупшысэхэр, ихэбзэ-зекІуакІэхэр, дэхагъэу щыІакІэм хэлъыр, кІэкІзу къэпІон хъумэ, зэкІзми ныдэльфыбзэр анэсы. ЦІыфым иныдэльфыбзэ идах, илъапІ, идунай. Поэтэу МэщбэшІэ Исхьакъ мырэущтэу етхы:

Мы дунай нэфым апэрэ псалъэр Щыщ сфэзышІыгьэр синыдэльфыбз, Гур зыгьэгушІоу сигугьэ хапльэ ИльэгэІуатэу бгьэгум дизыбз. ЧІыльэм сехыжьэу сыквытехьажьмэ, Сыхарэгьади сымыдэхъун. Хъухэщтэп ясІоу сыбзэ ясхъожьмэ,

А сыхьат дэдэм сылІэжьми хъун. Ныдэльфыбзэр ным ибыдзыщэ игъусэу цІыфым ипкъынэ-лынэ хэхьэ, зэлъекІу. Плъакъо узэрэтеуцорэм дакІоу ныдэльфыбзэм идэхагъэрэ ищэрыуагъэрэ зэхэошІэх, къыплъэІэсых, угу ильыр, къапІо пшІоигъор узыдэгущыІэрэм кІэзыгъэнчъэу лъыбгъэІэсын плъэкІынэу амал огъоты.

Шъхьадж иныдэлъыфбзэ шІу елъэгъу ыкІи рэгушхо. Ныдэльфыбзэр цІыфым ибаиныгъ. Бзэм иІэшІугъэ гъунэ иІэп. Сыд фэдэ тхъагъо, гушІуагъо, гукъао уиІэми, уиныдэлъфыбзэкІэ къипІотыкІыныр зымыуасэ щыІэп. ЦІыфым ащ нахь насыпыгъэу сыд иІэн ылъэкІыщтыр?! Ныдэльфыбзэм ишІуагьэкІэ тильэпкъ итарихъ тыщэгъуазэ. ТэцІыкІуфэ а шІогъэ заулэу тиныдэльфыбзэ хэльыр къыдгуры-Іорэп. Ау нахь ины тыхьоу, тиакъыл нахь къызыкІорэм, дэгъоу къыдгурэІо ІэшІугъэч тыбзэ хэлъыр.

Джырэ уахътэм тыбзэ зыкъедгъэІэтыжын фае. Шыфым игъашІэ зэрэкІэкІыр зыдешІэжьыми, илъэпкъ игъашІэ

гъунэ имы Ізнэу фай, ащ пае дунаим шІоу щишІэщтым ыкІуачІэрэ иакъылырэ рехьылІэ. Уахътэр льыкІуатэ къэс ащ ищы-ІэкІэ-псэукІэ зызэблехъу. А зэхъокІыныгъэхэм тиныдэлъфыбзэ ащик Іухьан ылъэкІыщтэп. Ащ къыхэкІыкІэ, зэхъокІыныгъэу тыбзэ хэхъухьэхэрэр къэтлъэгъунхэр, мытэрэзхэмэ, дгъэтэрэзынхэр ары пстэуми типшъэрылъыр. Тыбзэ иамалхэр макІэхэу, ар тхьамыкІэу къызышІошІырэ зырызхэри щыІэх. Ахэм афэдэхэм адыригъаштэрэп поэтэу Іэшъынэ Хьазрэт. Ащ занкІэу упчІэ къегъэуцу:

Хэта зыІуагъэр тыбзэ тхьамыкІэу, Тыгум ихъыкІырэр фызэмыгъэкІоу? А упчІэм иджэуап нафэу къетыжьы: Жабзэ пІулъмэ, бэ къырыпІонэу

ТиІ адыгабзэ, зыми хэмыкІуакІэу. Жабзэр яІэпыІэгъоу цІыфмэ ашІоигьор, ягупшысэхэр, агу ихъыкІырэр жэ-кІэлъ шІэныгъэр адрэм лъегъэІэсыжьы. ЦІыфхэр зэдэгущыІэнхэмкІэ, дунаеу зытетыр къагурыІонымкІэ, шІэныгъакІэхэр зэрагъэгъотынхэмкІэ бзэр амалышІоу яІ. Аш фэдэ амалышІоу тэ тиІэр адыгабзэр ары. Адыгабзэр гущыІэхэмкІи шъуашэхэмкІи бай. Угу ихъыкІи, гупшысэу уиІи, дунаим изытети къырипІотыкІынхэ, къыриптхыкІынхэ плъэкІынэу ащ амал Іэ-

ЦІыфыгъэр, зэфагъэр, гушхоныгъэр, шъхьэкІэфэныгъэр — адыгэмэ дунэе щытхъур къызэралэжьыгъэ лъэпкъ шэншэпхьэ хабзэх. Ахэр икъу фэдизэу зэдгъэшІэнхэмкІэ, къыдгурыІонхэмкІэ ныдэлъфыбзэм иамалхэр дгъэфедэнхэ фае.

Лъэпкъым ыбзэ, тиныдэлъфыбзэ нахьышІу зэрэтльэгъуным пае урокым имызакьоу, еджапІэм Іофыгьо зэфэшъхьафхэр щызэхэтэшэх. ГущыІэм пае, ныдэльфыбзэм итхьамафэ игъэкІотыгъэу щырекІокІы, зэІукІэгъухэр, зэнэкъокъу зэфэшъхьафхэр тэшІых. Ахэм ягуапэу къахэлажьэх адыгэхэри, нэмык цІыф лъэпкъхэри, тянэ-тятэхэри. Анахьэу тыгу рихьырэмэ ащыщых: «Губзыгъэхэр», «Тэ тихабзэр — тибзыпхъ», «ЛІыхъужъ орэдым зерэІэт» зыфиІохэрэр ыкІи нэмыкІхэри. Тигъэхъагъэхэмк Гэ икъоу тызэгурызыгъа Горэр тыбзэ игъэк Готыгъэу зэрэтшІэрэр ары. Лъэпкъым ыбзэ ымыгъэлэжьэжьымэ, ар бэгъашІэ хъуным ущымы-

Сыд фэдэрэбзи уахътэм дэбэкъон, зэпыу имыГэу ыпэкГэ лъыкГотэн фае. Ау адыгабзэм къыкІугъэ гьогум урыплъэжьмэ, ащ изыужьыжьыныгъэ зыкъызыщи-Іэти, къызыщызэтеуцогъэ лъэхъани щы-Іагъ. Революцием ыуж, тхыбзэ зэригъотэу, хэпшІыкІэу ащ хэхьоныгъэ инхэр

Бзэм гъашІэу иІэщтыр цІыфхэм шІулъэгъоу, лъытэныгъэу, уасэу фыряІэм елъытыгъ. Непэ фэдэу тиныдэлъфыбзэ уасэ фэтымышІэу тыпсэущтмэ, къэшІэгъуаеп къытэхъулІэн ылъэкІыщтыр.

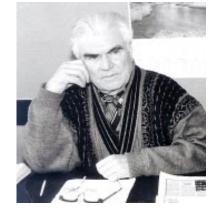
Жэбзэ чан, жэбзэ дахэ пІулъыным адыгэмэ мэхьанэшхо раты. Ащ ишыхьат гущыІэжъэу яІэри: «ГущыІэ дахэм блэр гъуанэм къырещы». Бзэ къабзэ зыІулъ цІыфым иакъыли, игулъыти, инэплъэгъуи чан. Жэбзэ щэрыо зыГульыр пцГашхьом фагъадэ. «Щыф лъэпкъым ыбзэ ежь лъэпкъым ибаиныгъ» aloy бэрэ къыхэкІы. Ар шъыпкъэ. Джащ фэдэу тэ тыбзи тибаи-

Сиадыгабзэ дахэу бзэрабзэу Узэрэнэсэу къэгущы Іэщт. Сиадыгабзэ сэркІэ гъэшІуабзэу Сэ сыщэІэфэ сырыпсэльэщт. Адыгэ лъэпкъым ылъэпсэ лъагъор Сиадыгабзэу сэ сиорэд Гъэтхэ къэгъагъэу къызэІуихыгъэр Сиадыгабзэу синыдэлъфыбз.

(Нэхэе Р.).

КЪУДАЙНЭТ Аминэт.

Хьакурынэхьэблэ гурыт еджапІэу N 1-м ия 11-рэ класс щеджэ.

Сыда «Жъогъобыныр» къызкІыдэмыкІыгъэр?

къыдэкІырэ журналэу «Жъогъобын» зыфиІорэм кІэтхагъэхэм къытатэу рагъэжьагъ. Журналым иапэрэ номерэу гъэтхэпэ мазэм (мартым) ыгузэгум къыдэкІын фэягъэр джы къызнэсыгъэм къызкІыдэмыкІыгъэм егъэгумэкІых.

АщкІэ тэрэп, журналым иІофышІэхэр арэп мысэхэр. Тэ игъом дгъэхьазыри «Жъогъо-

А упчІэр кІэлэцІыкІухэм апае быным» иапэрэ номер къыдэ- хэм лъэхъух. ГъэрекІо титхылъ хьащтхэр Адыгэ республикэ тхыль тедзапІэм ІэкІэдгьэхьагь. Ау гъэрекІо хъугъагъэм фэд мы илъэсми журналым иапэрэ номер икъыдэгъэкІын гужъоныр къызыхэкІыгъэр. МыщкІэ тхылъ тедзапІэри мысэп.

Журналхэр, тхылъхэр къыдэзыгъэкІырэ типографиехэу тихэгъэгу итхэр зэрагъэнэкъокъух, нахь пыутэу ахэр къыхэзыутыщттедзапІэ къыдигъэкІыщтыгъэхэр къыщыхаутынхэу къыхахыгъагъэр Московскэ хэкум ит къалэу Можайскэ дэт типографиер ары. Мы илъэсым ащ икъыхэхын гужъуагъэ, джыри нафэп титхыль тедзапІэ къыдигъэкІыщт журналхэр, тхылъхэр къыхэзыутыщт типографиер. Непэ-неущэу ар нафэ къэхъущтэу ары аІорэр.

Арышъ, «Жъогъобыным» имызакъоу нэмык журналхэу тиреспубликэ къыщыдэкІхэрэм — «Зэкъошныгъэм», «Литературная Адыгея», «Родничок Адыгеи» зыфиІохэрэм яапэрэ номерхэр мэлылъфэгъу мазэми къыдэмыкІынхэкІи мэхъу.

ПЭНЭШЪУ Сэфэр. Журналэу «Жъогъобыным» иредактор.

<u>МЭРЭТЫКЪО</u> <u>Аслъан:</u>

ШЭУДЖЭН РАЙОНЫМ

« ЦІыфмэ япсэукІэ нахь псынкІэ

зэрэтшІыщтыр ары зэкІэмэ анахь шъхьаІэр»

Мазэкіэ
узэкіэіэбэжьмэ Шэуджэн
район администрацием ипащэу
Хъуажъ Налбый ежь илъэіукіэ
иіэнатіэ іукіыжьыгъ. Мэзаем къы—
щегъэжьагъэу пэщэ пшъэрылъхэр
егъэцакіэх Мэрэтыкъо Аслъанэ.
Бэмышіэу ащ зыіудгъэкіагъ, районым исоциальнэ—экономикэ зытет нахьышіу шіыгъэным, хэхъоныгъэхэр ышіын—
хэмкіэ анахьэу ынаіэ зытыригъэтыщт лъэныкъохэм, нэмыкі іофыгъохэми къатедгъэгущыіагъ, тиупчіэхэм игъэкіотыгъэ джэуапхэр къа—
ритыжьыгъэх.

— Аслъан, районым ипащэ игуадзэу илъэс пчъагъэрэ Іоф пшІагъэ. ИщыІакіэ зэрэзэхэща-гъэм, амалэу иіэхэм, щыкіагъэу зылъыіэсын фаехэм дэгъоу уащы-гъуаз. Сыда непэ районымкіэ анахь Іофыгъо шъхьаізу плъытэрэр?

- Шэуджэн район администрацием ипащэ иапэрэ гуадзэу илъэсиим ехъурэ Іоф сшІагъэ. Социальнэ Іофыгьохэр ыкІи псэупІэ-коммунальнэ хъызмэтыр зэк і ээпхыгъагъэр сэры, къинэу хэлъыри сэш іэ. Непэ районымкІэ анахь гумэкІыгъо шъхьаІэу слъэгъурэр кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэхэр зэрэмакІэхэр ары. Сабый нэбгыри 100-м ехъу непэрэ мафэм ехъулІэу чэзыум хэт, ахэм чІыпІэхэр зэрядгъэгъотыщтхэр анахь Іофыгъо шъхьаІэу тиІэхэм ащыщ. Ащ къыхэкІэу мы мазэу къихьагъэм зы кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэ къызэІутхын тимурад. КІэлэцІыкІухэр зыщаІыгъыщтыгъэхэ зэтегъэуцожьын гупчэу шытыгъэр ІофшІэнымкІэ ыкІи социальнэ ІофыгъохэмкІэ гъэІорышІапІэм къытитыжьыгъ, ар кІэлэцІыкІу 75-рэ зычІэсыщт ІыгъыпІэ тшіыжьыщт мы уахътэм гъэцэкІэжьынхэр етэшІылІэх. Ар мэлылъфэгъум къызэІутхынэу тэгугъэ. Ащ нэмыкІэу Дукмасовэ къоджэ псэупІэм кІэлэцІыкІу мефьмест стытец ефот сІпистиІ Іоф ышІэу. Ащ гъэцэкІэжьынхэр етшІылІэнхэу едгъажьи, пэІухьащт ахъщэр тфимыгъэкъоу къэдгъэуцунэу хъугъэ. Ащи кіэлэцІыкІу нэбгырэ 50-м нэс ща-Іыгъын алъэкІыщт. Мыщи гъэ--мехнестеІпыІшэ фехнысьжеІмер кІэ проектхэр ятэгъэшІых, мы илъэсым ыкІэм нэс ари къызэІутхыжын тигухэлъ. Джа ІыгъыпІитІур къызызэІутхыкІэ, чэзыум -естдк дехеІпыІР имеІмеє мехтех гъотыщтых. Заревэ къоджэ псэупІэм кІэлэцІыкІухэр зыщыпІыгъын зыпари дэтэп. Сабый нэбгырэ 90-рэ зыч эфэщт ІыгъыпІэр ядгъэшІынэу тыфай, ащ пае тхыльхэр тэгъэхьазырых.

Джащ фэдэу гумэк Іыгъоу ти Іэхэм ащыщ бюджетым федэу къихьэрэр бэшхоу зэрэщымытыр. Илъэси 5 — 6 горэк Іэ узэк Іэ Іэбэжьмэ ар мэк Іэ дэдагъ. Илъэс къэс хэдгъахьозэ непэ ар

миллион 35-рэ хъугъэ, ау джыри нахьыбэ тшІы тшІоигъу. Анахьэу хъызмэтшІэпІэ цІыкІухэм инвесторхэр къятщэлІэнхэу тыфай. БэшІагьэу итхьухьэгъагьэу щытыгъ Лабэ лъэмыдж телъхьэгъэн фаеу. Проектыр ятэгъэшІы, ар къаухынымкІэ къэнагъэр бэп. Краснодар краим ащкІэ Іизын къытитмэ, лъэмыджым ишІогъэшхо къытэкІынэу тыщэгугъы. ЧІыгу гектари 176-рэ фэдиз хьазырэу, тхыльхэр пыльхэу тиІэх. Ар бэджэндэу ттынэу тыфай, ащи ахъщэ макІэп къыкІэкІощтыр. Ау, мы лъэмыджыр щымыІэу джыдэдэм ащ инвесторхэр къебгъэнэцІынхэр къин.

— КІэлэцІыкІу ІыгъыпІэ— хэр, еджапІэхэр пштэ— хэмэ, ахэм ягъэцэкІэ— жьын, яшІын апэІухьэрэ мылъкур тыдэ къикІыра?

Республикэм ыкІи чІыпІэ бюджетхэм ямылъкукІэ кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэхэм гъэцэкІэ--ымен шА. хеІлыІшетк фехныаж кІ у гупык І зи І эхэри къыддэ-ІэпыІэх. КІалэхэу, Іоф зышІэхэу, жды медехы медехы шыхы жарык иамал елъытыгъэу яшІуагъэ къытагъэкІы. Анахьэу къыхэзгъэщымэ сшІоигъу Хьакурынэхьаблэ дэт агрокомплексыр, чырбыщ къыдэзыгъэкІырэ заводыр, унэе предпринимателэу Зезэрыхьэ Аслъан, нэмыкІхэри. ЗэкІэми «тхьашъуегъэпсэу» ясІонэу сыфай. Джащ фэдэу игугъу къэсшІы сшІоигъу Ожъмэ якІалэу Налбый, ащ псэольэшІ тучан къызэІуихыгъэу, текІолІагъэ пае «хьау» къытиІуагъэп, тишыкІэгъэщтхэр зэкІэ чІыфэу къытетых.

ЕджапІэхэр пштэхэмэ, ащкІэ гумэкІыгъо зыпари тиІэп. ЗэкІэми гъэстыныпхъэ шхъуантІэр ятщэлІагъ, унашъхьэхэр зэблэтхъугъэх, шъхьаныгъупчъэхэр цІыкІу-цІыкІузэ зэблэтэхъух. «Гъэсэныгъэр гъэкІэжынгыныр» зыфиІорэ программэм мыгъэ миллиони 6-кІэ тыхэлажьэ. Мы программэм къыдыхэльытагъзу «псыунэ фабэкІэ» заджэхэрэм афэдэхэр мыгъэ еджапІэхэм афэтшІынхэу ары тигухэльыр.

— Районыр республикэм зэрэщашіэрэр мэкъу- мэщ лъэныкъор ары. Та- пэрэ илъэсхэм гъэхъэгъэ дэгъухэр зэрэшъушіы- щтыгъэхэм тыщыгъуаз.

Мы илъэсым ащ сыд фэдэ гугъапіэха ешъу-пхыхэрэр?

ИльэситІу-щы хъугъэу рай-

оным лэжьыгъэу къыхьыжьыгъэм ибагъэкІи идэгъугъэкІи хагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр еубытых. БгъуитІумкІи къэгъэлъэгъон дэгъухэр тиІэх. Ар къызыщежьагъэр тыгъуасэп, непэп. ТапэкІи социализмэр тиІэ зэхъум Шэуджэн районыр анахь пэрытхэм ащыщыгъ. АщкІэ шэн-хабзэу ахэльыгъэхэр непэ къытхэнагъэу мэкъу-мэщ хъызмэтым лъэшэу тицІыфхэр пыльых. ЗишІуагьэ къэкІуагъэхэм ащыщ «лизингыр». Ащ ишІуагъэкІэ тифермерхэм тракторык Іэхэр, мэкъумэщ Іэмэ-псымакІэхэр къызы-ІэкІагъахьэх, шІыкІакІэхэр щы-Іэныгъэм щыпхыращых, лэжьыгъэу къахыжьырэм ибагъэ егъэразэх. Техникэр кІзу уиІз зыхъурэм, гъэстыныпхъэу, мылъкоу текІуадэрэри нэхь макІ ыкІи ар бэкІэ нахь федэ мэхъу. Джащ фэдэу пытэу зылъакъо теуцогъэ фермерхэр мымакІзу тиІэх. Районым чІыгоу илъыр ахэр ары зыІыгъхэр, зылэжьыхэрэр. Ащ нэмыкІзу мэкъу-мэщ-фермер хъызмэтшІэпІэ цІыкІухэри бэу тиІэх. Ахэми алэжьырэм елъытыгъэу федэ къарагъэты, яунагъохэр аІыгъыжьых. КъэІогъэн фае, гъэрекІо елъытыгъэмэ мыгъэ бжыхьасэхэр нахь дэгъоу къызэрэхэкІыгъэхэр. Джырэблагъэ мыхэм чІыгъэшІухэр ядгъэгъотыгъэх, якъэухъумэн, уцыжъхэм яхэгъэкІодыкІын едгъэжьагъ. Арышъ, тыщэгугъы лэжьыгъэм идэгъугъэ къыщымыкІэнэу, къэтхьыжьырэри нахьыбэ хъунэу.

— Аслъан, инвесторхэр шъуирайон къещэліэ— гъэнхэмкіэ проект горэ-хэм шъуахэлажьа?

— Районыр зыдэщыс чІыпІэр инвестициехэмкІэ мыхьопсагьоу зэрэщытым къыхэкІыкІэ экономикэм хэхьоныгъэхэр езыгъэшІын зылъэкІыщт предприятие инхэр къызэІутхынхэ тлъэкІырэп. МэшІоку гъогу къекІуалІзу е а лъэмыджэу ыпэкІэ зигугъу къэсшІыгъэр тиІагъэмэ, инвесторхэр нахь къегушІущтыгъэх, тиІофхэр нахь къыгъэпсынкІэщтыгъэх. Арэу щыт нахь мышІэми, непэ мэкъу-мэщымкІэ, псэольэшІынымкІэ министерствэхэм

республикэ программэхэм тахэлажьэ. Ахэм ащыщ «Псыкъабз» зыфиІорэр. Ащ къызэриІоу псэупІэхэм псыр ящэлІэгъэнымкІэ программэм къыхеубытэх Дукмасов къоджэ псэупІэм ичІыпІитІу, къутырхэу Зарямрэ Чернышовымрэ якъоджэ псэупІэхэм ячІыпІитІу. Ащ нэмыкІзу псэолъэшІынымкІэ ыкІи мэкъу-мэ--годпк мехевтоденим сІхмыш раммэхэу «Унэгъо ныбжыкІэхэм псэупІэ ягъэгъотыгъэныр» зыфиІохэрэм тахэлажьэ. ГъэрекІо лъэныкъуитІумкІи унэгьо хырыхмэ псэупІэхэр ядгъэгъотыгъэх. Джащ фэдэу унэгъо ныбжьыкІэхэм ягугъу къэпшІын хъумэ, ящэнэрэ сабый къызэрыхъухьагъэу шІоигъоныгъэ зиІэхэм ыпкІэ хэмылъэу чІыгу Іахь яттын тлъэкІынэу ащ фэдэ унашъо щыІ. Псыр, электричествэр апэблагъэхэу непэрэ мафэм ехъулІзу унэгъо 16-мэ чІыгухэр яттыгъэх. Адрэ къэнэгъэ унэгъуи 8-ми ятхылъхэр тэгъэхьазырых, бэ тетымыгъашІэу ахэми чІыгу Іахьхэр яттыщтых.

— Социальнэ щыіакіэр районым сыдэущтэу щыгъэпсыгъэ хъура? Гущыіэм пае, гъэстыныпхъэ шхъуантіэр, псыр, электричествэр ціыфхэм икъоу аіэкіэгъэхьэгъэнхэмкіэ сыд фэдэ амала шъуиіэхэр?

- Мы аужырэ илъэси 6-м районым социальнэ-экономикэ хэхъоныгъэшІухэр ышІынхэ ыльэкІыгъ. ТапэкІэ пащэу тиІэгъэ Хъуажъ Налбыйрэ район депутатхэмрэ а льэныкъомкІэ Іофышхо ашІагъ. Мэкъу-мэщым, промышленностым, нэмыкІ льэныкъохэмкІи гъэхьэгъэ гъэнэфагъэхэр щыІэх. ГущыІэм пае, Шэуджэн районым ит псэупІэ 30-м щыщэу гъэстыныпхъэ шхъуантІэр зынэмысыгъэу къэнагъэр къутырищ: Хапачевыр, Кировыр ыкІи Семено-Макаренскэр. Мыгъэ Кировымрэ Хапачевымрэ давление иным телъытэгъэ газрыкІуапІэхэр чІалъхьэгъах. Мы илъэсыр имыкІызэ а къутыритІум гъэстыныпхьэ шхъуантІэр яІэщт. Адрэ зы къутырэу къэнагъэми ипроект ыуж тихьагъэу тэгъэхьазыры. Джащ фэдэ къабзэу зашъохэрэ псыр цІыфхэм алъыгъэІэсыгъэным тынаІэ тетэгъэты, дгъэцэкІагъэри макІэп. Ар зышызэшІомыхыгъэу къэнагъэхэр къуаджэхэу Къэбыхьабл, Пщычэу, ыкІи къутырэу Семено-Макаренскэр. Адрэ чылагъохэм дэгъуми, дэими псы къызэмыщэлІагъэ ахэтэп. Электричествэр зэкІэми яІ. Гъогу пстэуми асфальт атемыльми, мыжьогьогу зэмыкІуалІэрэ зыпари тиІэп.

— Непэ коммунальнэ хъызмэтым изытет зэ-кіэри егъэтхьаусыхэ. Уасэхэм зэрахахъорэм ифэшъуашэу иіофшіакіэ идэгъугъэ ціыфхэр ыгъэразэхэрэп. Районым сыдэущтэу а іофхэр щы-зэхэщагъэ хъухэра?

— Республикэр пштэмэ, тэ тикоммунальнэ хъызмэт адрэхэм ауж къыщинэрэп ыкlи апэ иштынэуи хъурэп. Ар зыкlасlорэр непэ газыпкlэми, светыпкlэми къахахьо зыхъукlэ уасэхэми ахэмыгъэхьон плъэкlырэп. Ари тэ

зэхагъэуцогъэ федеральнэ ыкІи республикэ программэхэм тахэлажьэ. Ахэм ащыщ «Псыкъабз» зыфиІорэр. Ащ къызэриІоу псэри упіэхэм псыр ящэлІэгъэнымкіэ программэм къыхеубытэх Дукмасов къоджэ псэупІэм ичІыпіитІу, къутырхэу Зарямрэ Чернышовымрэ якъоджэ псэупІэхэм ячІыпіитІу. Ащ нэмыкіэ упсэольэшІынымкіэ ыкіи мэкъу-мэшымкіэ министерствэхэм япрогтатившів.

— Непэ республикэм зэшіохыгъэ щымыхъу-гъэу, гумэкіыгъоу илъ-хэм зэу ащыщ пыдзафэ-хэм ягъэкіодын, хэкіхэм ядэщын. Хэкіитэкъупіэ-хэр шапхъэу щыіэхэм адиштэу зэрэшъуимыіэ-хэр шъэфэп, ащ пэрыо-хъоу иіэхэми тащыгъуаз. Арэу щытми, къэбзэныгъэм ылъэныкъокіэ сыд фэдэ іофтхьабзэха зешъухьэхэрэр?

Непэ зэкІэми алъэгъу районым исанитарнэ зытет зэрэмыдэгъу дэдэр. Илъэс пчъагъэ хъугъзу хэхыгъэ чІыпІэхэр тиІэхэу тхьамафэ къэс «къэбзэныгъэм имэфэку» зэхэтэщэ. Ащ нэмыкІзу шапхъзу щыІзхэм адимыштэу тиІэгъэ хэкІитэкъупІэхэр дгъэкІодыжьыгъэх. Непэ хэкІэу цІыфхэм зэхаугъуаехэрэр хэушъхьафыкІыгъэ организациехэм зэзэгъыныгъэхэр адашІыгъэхэу дащы. Шапхъэу щыІэхэм адиштэу непэ хэкІитэкъупІэ бгъэпсын хъумэ къин, ащ ахъщэшхо тефэ. Районым ащ фэдэ амал Іэк Іэльэп. Республикэ бюджетыр къыбдэІэпыІэми, ар пшІыныр къин хъущт. Сыда пІомэ ащ игъэпсын сомэ миллион 42-м ехъу тефэу къэтлъытагъ. Ау тыщэгугъй тапэкІэ ащ фэдэ хэкІитэкъупІэ тэ тфэмышІыми, тигъунэгъу Іэгъо-благъо горэм иты хъумэ, чыжьэу тымыщэу, тэркІэ нахь Іэрыфэгъу къытфэхъунэу. Амалэу ти
Іэхэр етхьыл
Іэхэзэ шэмбэт ш
Іыхьафхэр зэхэтэщэх. Къэбзэныгъэм зэрэтфэлъэкІэу тыпыль, тапэкІи тинэпльэгъу идгъэкІыщтэп.

Аслъан, мары районым ипащэ ихэдзынхэм уахэ-лажьэ. ЦІыфхэм цыхьэ къыпфашізу а Ізнатізм уіуагъахьэмэ сыд фэдэльэныкъоха анахьэу унаіз зытебгъэтыщтхэр?

- Мэкъуогъум и 2-м тирайонкІэ хэдзынхэр щыІэнхэу тетыубытагъ. Сэри партиеу «Единэ Россиеу» сызыхэтым сыкъигъэлъагъуи, хэдзынхэм сахэлэжьэнэу исхъухьагъ. Іофэу сызыпылъыр сэшІэ, районым сыщыщ. Шыфхэм цыхьэ къысфашІэу сыхадзымэ, лъэныкъоу сыздэлэжьэщтхэри, пшъэрылъэу зыфэсшІыжьыщтхэри, тапэ ильыри сэшІэх. ЦІыфмэ япсэукІэ нахь псынкІэ зэрэтшІыщтыр ары зэкІэмэ анахь шъхьаІэр. Ащ къыхиубытэрэр бэ: псыр, газыр, электричествэр зэкІэми яІэхэу щытыныр, ІофшІэн ядгъэгъотыныр ары. Ахэр гъэцэк Гагъэ зэрэхъущтхэми тыфэбэнэщт. Сэ сизакъокІэ зыпари сфызэшІохыщтэп. Партиеу сыкъэзыгъэлъэгъуагъэми, Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьи, Премьерминистрэми, цІыф къызэрыкІохэми цыхьэу къысфашІыгъэр къэзгъэшъыпкъэжьыным сыпылъыщт, сфэлъэкІыщтымкІэ районым сишІуагьэ езгъэкІыщт.

инепэрэ щыіакі

Пшъэдэкіыжь гъэнэфагъэ зыхьырэ хъызмэтшІапІэу «Терминал-7» зыфиlоу Шэуджэн районым итым ищытхъу аригъаюзэ юф ешіэ. Мыщ нэкулъхэр, лым хэшіыкіыгъэ шхыныгъохэр (полуфабрикатхэр) къыдегъэкіых. Іофшіапіэм ифинанс отдел ипащэу Шорэ Мурат къызэрэтијуагъэмкіэ, продукциеу къыдагъэкіырэм сатыу тамыгъэу тетыр «Шовгеновские колбасы». Апэдэдэ мыхэм яюфшіэн зырагъэжьагъэр 2010-рэ илъэсыр ары. 2011-рэ илъэсым продукцием ибагъэ хэхъуагъэу ащэу аублагъ. А илъэс дэдэм шэпхъакіэхэм адиштэрэ іэмэ-псымэхэр Іофшіапіэм къызыІэкІигъэхьагъэх, ахэр ІэкІыбым къыращыгъэх. Ащ къыхэкІэуи нэкулъыр къыдэзыгъэкІырэ цеххэми аха-

гъэхъуагъ.

ШІыкІакІэхэр къызыфагъэфедэх

Джыдэдэм цехитІумэ Іоф ашІэ. Апэрэ цехым нэкулъ зэфэмых растраний и мых растраний хэшІыкІыгъэ шхыныгъохэр (полуфабрикатхэр) къыщашІых, еГо Мурат. — Ащ нэмык э нэкулъ лъэпкъхэм ащыщхэр европейскэ шІыкІэкІэ къыдэтэгъэкІых. Анахьэу ахэр шхапІэхэм (ресторанхэм) ащагъэфедэх. Ащ пае Германием щыщ нэмыц технолог къедгъэблагъи нэкулъым ишІыкІэ къытІэкІигъэхьагъ. Ахэр нэкулъ лъэпкъхэу «боварские», «тирольские» зыфиІохэрэр арых.

Муратэ къызэриІуагъэмкІэ, продукциер зыхашІыкІыщт лыр Адыгеим ичІыпІэ зэфэшъхьафхэм ямызакъоу, тпэгъунэгъу Краснодар краим и Гэгъо-благъохэми къаращы. ІэкІыбым къыращырэ лым зыщадзые, сыда пІомэ япродукцие идэгъугъэкІэ цІыфхэм цыхьэу къыфашІырэр мытрынижетинет пылъых.

ІроІнати мефамик-шеР продукцие тонни 8-м ехъу тицех къыдигъэкІын елъэкІы, — еІо Муратэ. — Типредприятие мыин дэдэми, ащ кІуачІэу иІэм уигъэрэзэнэу щыт, шапхъэхэм адештэ. ТапэкІи цеххэм ахэдгъэхьон мурад тиІ, ащ къыхэкІэуи къыдэдгъэкІырэри нахьыбэ хъущт.

ІофшІапІэм продукциеу къыдигъэкІырэр Адыгэ Республикэм, Краснодар краим, Урысыем инэмыкІ шъолъырхэми ащыІуа-

Муратэ къызэриІуагъэмкІэ, непэрэ мафэм ехъулГэу ІофшІапІэм нэбгырэ 55-рэ щэлажьэ. ГурытымкІэ ахэм ялэжьапкІэр со-

ибагъэ ахэдгъэхъонэу ары. Адыгэ Республикэм и Правительствэ лъэшэу тыфэраз. Тэщ фэдэу езыгъэжьэгъэкІэ предпринимательхэм льэшэу ынаІэ къатет, программэ зэфэшъхьафхэмкІэ ахьщэ ІэпыІэгьур къытаты, тапэкІэ тылъыкІотэнымкІэ, гъэхъагъэхэр тшІынхэмкІэ амалышІухэм тафащэ, — къытиІуагъ Шорэ Мурат.

мэ мини 8-м ехъу. ЦІыфым Іоф

зэришГэгъэ уахътэм тефэу лэ-

жьапкІэри араты. 2012-рэ ильэ-

сыр пштэмэ, бюджет зэфэ-

шъхьафхэм хэбзэІахьэу сомэ

миллиони 4,5-рэ арагъэхьагъ.

Ащ щыщэу Адыгэ Республикэм

ибюджет хэбзэІахьэу рагъэхьа-

гъэр сомэ миллионрэ ныкъорэм

кІахьэ. Ащ нэмыкІэу организа-

ЯІофшІакІэ щытхъур къафехьы

Адыгэ Республикэм икъэралыгъо унитарнэ хъызмэтшІапІэу «Гъогухэм яшІын-гъэцэкІэжьын участкэу» Шэуджэн районым щыІэм ищытхъу чыжьэу Іугъэ. ЧІыпІэ мэхьанэ зиІэ гъогу километри 166,9-мэ, лъэмыдж 11-мэ яфэІо-фашІэхэр ащ егъэцакІэх. Илъэс зэкІэлъыкІохэм УФ-м ыкІи Адыгэ Республикэм яэкономикэ хэхьоныгъэшІухэр ышІынхэмкІэ ипшъэрылъхэр щытхъу хэлъэу зэрэзэшІуиххэрэм ишыхьатэу къэралыгъо ыкІи республикэ тын льапІэхэр мымакІэу къафагъэшъошагъэх.

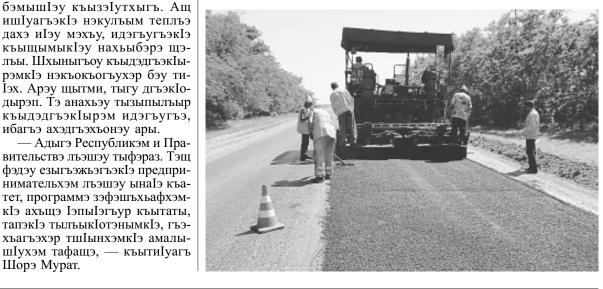
Илъэс 25-рэ хъугъэу ІофшІапІэм ипащ Зэфэс Нуралый Муратэ ыкъор. Ащ къызэриІуагъэмкІэ Іофшіапіэр анахьэу зыпылъыр гъогухэм ягъэцэкІэжьын, ныгын, ягъэкъэбзэн, яІыгъын арых. Джащ фэдэу япшъэрылъхэм ахахьэх гъогухэм осыр атетхъугъэныр, пшахъо атетэкъогъэныр, гъогунапцэхэр укъэбзыгъэнхэр, гъэдэхэгъэнхэр, гъэтэрэзыжьыгъэнхэр. ГъэцэкІэжьын . ГофшІэнхэм ахахьэх гъогухэм асфальт ателъхьэгъэнхэр, гъэкІэжьыгъэнхэр. Ащ нэмыкІзу предприятием ежь иеу асфальт-бетонышІ завод егъэфедэ. Мыжъор ихыпІэм къыращышъ, ежьхэм агъэушкъои, ащ нэужым асфальтшІынымкІэ агъэфедэ.

Непэ зэкІэмкІи ІофшІапІэм

нэбырэ 90-м кІахьэу щэлажьэ. ІофшІэнэу агъэцакІэрэм елъытыгъэу ахэм гурытымкІэ сомэ мин – 30-р лэжьапкІэу къахьы. 2012-рэ илъэсым Іофэу (фэІофашІэу) агъэцэкІагъэм зэкІэми омэ миллион 94-м ехъу тефагъ.

Районым щызэхащэрэ спорт зэнэкъокъухэм, социальнэ-культурнэ лъэныкъом иучреждениехэм яматериальнэ-техническэ зытет гъэпытэгъэным, нэмыкІ лъэныкъохэмкІи хъызмэтшІапІэр ІэпыІэгъу афэхъу, ишІуагъэ арегъэкІы.

ЗэхъокІыныгъэшІухэр фэхъугъэх

Шэуджэн районым ит сымэджэщым ильэс пчъагъэм гъэцэкІэжьын-гъэкІэжьынхэр зэрэрамышІылІагъэхэм къыхэкІэу изытет дэй дэдагъ. Унэр ІыгъэкІы зэрэхъугъэм фэшІ къызэхэоным ищынагъо щыІагъ. Мы аужырэ илъэсхэм сымэджэщым итеплъэ зэхапшІэу нахьышІу хъугъэ, хэхъоныгъэхэри ышІыгъэх.

Шэуджэн район сымэджэщым иврач шъхьа Тэу Руслан Пановым къызэриІуагъэмкІэ, «Псауныгъэр къэухъумэгъэным исистемэ гъэкІэжьыгъэныр» зыфиІорэ программэу 2011 — 2012-рэ илъэсхэм ателъытагъэм къыдыхэлъытагъэу район сымэджэщым сомэ миллион 15 къыфатІупщыгъ. ІэпыІэгъоу къаратыгъэмкІэ лъэшэу афэраз Адыгеим и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан, Правительствэм ипащэу КъумпІыл Мурат, Къэралыгъо Думэм идепутатэу Натхьо Разыет, АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ иминистрэу Мэрэтыкъо Рустем.

Мы программэмкІэ мылъкоу къытфатІупщыгъэр зэкІэ дгъэфедагъэ, — eIo Руслан. — Сымэджэщым иотделение анахь шъхьа Гэхэу, ц Гыфхэр нахьыбэу къызэкІуалІэхэрэр дгъэцэкІэжьыгъэх. Ащ нэмыкІэу псы, гъэстыныпхъэ шхъонт Гэрык Гуап Гэхэр

зэкІэ кІэхэмкІэ зэблэтхъугъэх, унашъхьэр зэблэтхъугъ. Ащ ишІуагъэкІэ цІыфхэр сымэджэщым чІэлъыщтхэми, нахьыбэу къекІолІэщтхэми нахь амалышІухэр тІэкІэльыхэ хъугъэ. Ащ дакІоу тэри тІэ зэтедзагъэу тыщысэп. Хабзэм ІэпыІэгъоу къытитыгъэр, ЛІышъхьэм мыщ мэхьанэу ритырэр районым щыпсэухэрэм залъэгъум, цІыфхэми

анэгу къытфагъэзагъ, шъхьадж фэлъэкІыштымкІэ ишІуагъэ къытигъэкІыгъ. Анахьэу зигугъу къэсшІыхэмэ сшІоигъор районым ипащэу тиІэгъэ Хъуажъ Налбый, джыдэдэм ащ ипшъэрыльхэр зыгъэцэкІэрэ Мэрэтыкъо Аслъан, районым щызэлъашІэрэ предпринимательхэр, фермерхэр. Мыхэм къыхалъхьэгъэ мылъкумкІэ сымэджэщым ичІэхьапІэ дгъэцэкІэжьыгъэ. Гъэзетыр къызыфэзгъэфедэзэ, зишІуагъэ къытэзыгъэкІыгъэхэм зэкІэми «тхьашъуегъэпсэу» яс-Іомэ сшІоигъу.

Руслан къызэриІуагъэмкІэ, АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ иминистрэу Мэрэтыкъо Рустем игукъэкІыкІэ, АР-м и ЛІышъхьэрэ Правительствэм ипащэрэ иІэпыІэгъухэу, 2013-рэ илъэсым сымэджэщым итехническэ зытет хэгъэхъогъэным фэшІ мыгъи сомэ миллионрэ ныкъорэ сымэджэщым къыратынэу щыт. Ащ нэмыкІзу машІор щынэгъончъэу щытыным пэІуагъэхьанэу сомэ мин 950-рэ къафатІупщы. ЕтІани терроризмэм пэшІуекІогъэнымкІэ программэу щыІэм тельытагьэу сомэ мин 600 фэдиз къаратынэу щыт. А мылькур зищыкІэгьэ льэныкъохэм запаЈуагъахьэкІэ, сымэджэщым итехническэ зытет нахьышІум ыльэныкъокІэ зэхьокІыныгъэшІухэр фэхъунхэу врач шъхьаІэр мэгугъэ.

6

дыгэ Макъ

ЛИТЕРАТУРЭ шІэныгъэм бзылъфыгъэ лирикэр шъхьафэу къыхагъэщы. Ащи зы телъхьапІэ горэ иІэн фае. Сыда пІомэ бзылъфыгъэ гупшысакІэр, нэзгъурыгъэр, гум къикІырэ мэкъэмэ шъхьафыр акІэлъэу щыт ащ фэдэ усэмэ.

Саидэ иусэхэр пштэмэ — ахэр льэшых, хьульфыгъэм епэсыгъэ гупшысэк Гэ пытэри ахэль, бзылъфыгъэ гупцГэнагьэри къахэщы, къэГокГэ зэгъэпшакГэу хихырэри бзылъфыгъэ ГэбэкГэ шъабэм дештэ:

Лэныстэ чанкІэ бзыпхъэр тыбзыгъэу Шъхьаджи игъашІэ джанэ щелъэжьы...

ТфэмышІужь джанэр тфызэблэмыхьоу ТэгъэтІэпІыжьышь дгъэтэрэзынэу — Пыдэ фэтэшІы

^{*} непэ тишІошІкІэ, Зы дыпІэ горэ

ренэу дрекІокІы... УсакІом игьогу псынкІэп. Ар мызэу, мытІоу дунаим тет усэкІуабэмэ къаІуагъ. Шъхьадж ежь зэрэшІошІэу. Саиди а гупшысэр къыреІотыкІы мыхьыжъзу ыкІи мытхьаусыхэу:

Усэр — гъэсэпэтхыд, Ушъэфыгъэ гукъау, Унэзэгъэ гьогурыкІу, ЕлъэкІонрэ гугъапІ, Мэзэу ущэгъуащэ... Усэныр зэрэмыІоф псынкІэр,

усэныр зэрэмыгор псынктэр, усэхэр утГупщыгъэхэу сыд фэдэрэ гупшыси къарыпГомэ хъунэу зылъытэрэмэ афакГоу етхы тхылъым иавтор:

Сиусэхэм унэ яІэп шъхьафитых,

Урамым тетых, Зыфаем, готых, Зыфаер къаІо, Зыфаем — раІо! Ау шъхьафит усэр — ШъхьарытІупщ усэп!

Джаущтэу шъхьафитымрэ шъхьарыт Гупщымрэ зэрэзэпэчыжьэр къэ Гуагъэ хъугъэ. Адыгэм гушы Гэу «шъхьафит» бэрэ ыгъэфедэрэп. Ыгъэфедэрэр — «шъхьарыт Гупщ». Мы гушы Гэм имэхьан дахэп: мыгъасэ, емык Гоу мэзек Го, ышъхьэ къихьэрэм нэмык Гыгъапэрэп, зыми иемык Гупыльэп. Губзыгъагъэ-шэрыуагъэу адыгабзэм хэлъыр Саидэ дэгъоу къызфегъэфедэ, адыгэ гушы Гэм икупк Къеубыты. Ары иусэхэр льэшы зык Гэхьухэрэр.

Гупшысэмрэ бзэмрэ зэкІэльэкІох. УсакІом игупшысэ чыжьэу макІо, игущыІи адыгэ гупшысэкІэ-гущыІакІэм къыпкырэкІы. БгъэшІэгьонэу екъу ныбжьышхо зиІэ кІэзыгъэжъыкІыжьыгъэм фэдэу ар щыІакІэм зэрекІуалІэрэр. Ащ фэдэу щыІэныгъэм къыгъэсэнэу сыдигъуа игъо зифагъэр уегъаІо.

Ори сэри сыд дгощын? Щыфы фэдэу тызэпльын,

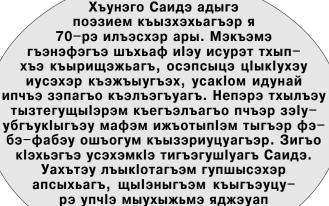
ЛІэныр къэсмэ сыд тшІэжъын? ТыкІэгьожьми —

блэк Іыгьахэу Тигунахьхэр къэнэжсын. Адыгэм итарихърэ идунэететык Іэрэ бэрэ тагьэгумэк Іы. Блэк Іыгьэр хьалэмэтэу гъэш Іэгьон ык Іи тхьамык Іагьу. Непэ льэпкъ итэкъухьагьэм ыпэк Іэ къэтыр къэш Іэгъуай. Гумэк Іым итхьамык Іагьо къы-

Адыгэ пэпчьы зэфэдэу пшьыгьэ — Пшьыгьэ — ишьхьакІо

Іон ылъэкІыгъ Саидэ:

E TO THE CO

зэфэхьысыжьхэри къэ-

хьазэрыгъэх.

3y 3-50

«СэшІы сурэт...»

(Хъунэго Саидэ

зэхэугъоегъэ тхыгъэхэр зыдэт тхылъэу 2012-рэ илъэсым къыдигъэкlыгъэм ехьылlагъ)

ыгукІэ ыгъэхъурэп, Фай-фэмыеми

шъхьакIор къедэІурэп! Иомпольная

Ионтэгьугьэ шъхьар ригьэІэтрэп, ГьашІэм идахэ

нэм ригъэлъэгъурэп... ШІумрэ бзаджэмрэ щыІэныгъэм къыщекІокІых, цІыфыгум щызэнэкъокъух. Таущтэу утекІощта бзаджэм, сыд фэдэ пэуцужыкІа къыхэпхыщтыр, утекІошъущта ащ? УсакІом иеплъыкІи шъхьафы...

ЦІыфым итемэ зэкІэ усэмэ зэфэдэу апхырыщыгь. ЦІыф зэфыщытыкІэхэр кьызэрыкІохэп, зэфэнчьагьэм уеухы, уигъашІэ агъэкІэкІы, ау уябгъукІонэу щытэп. Зы цІыфым игумэкІ адрэ цІыфыр ыгъэгумэкІэу, узыгъэІэсэн джэуап бгъотыжьымэ ары рэзэныгъэ зыхэпхыщтыр. Ар зэкІэми къадэхъурэп. ГучъыІэр зэфэзыщэихэрэм апае Саидэ етхы:

ІаплІ зэтщэкІынышь тызэблэкІын (паузэр къыдэфэ) ТызэблэкІышъумэ.

Ар джэуап. ШІумрэ бзаджэмрэ, гучты Іэмрэ густырымрэ зэготэу къызэрек Іок Ірэм иджэуап. Ау ет Іани щы Іэныгъэм ифилософие кты зэрык Іопышть — «зы цІыфым зы цІыфыр ищхэпс» — адыгэмэ зэра Іуагъэм укты пкъырык Іымэ щы Іагъэрэ фэгъэк Іотэнрэ уи Іэн фае. Ары зык Іитхырэр авторым:

Жъалымыгъэ

къытэзыхыгъэ Пчъагъэ дгъэежьыгъэ,

Тыгу хэгьукІзу — Узиджагьом гунахьэр фэб-гьэгьуным Тхьам уфещэ. Армырмэ гупшысэ гуаом ишІуцІэ дунаир чІиухьумэнба. ЩыІэныгьэр зэрэкІэкІыр пщыгьупшэ хьущтэп, имыщыкІэгьэ Іофхэм атебгьэкІуадэ хьущтэп, сыда пІомэ:

УигъэпэнкІэ —

кІэкІы, кІэкІы, кІэкІы... ШІум ущыгугъыныр, шІум уеджэныр гугъэр ишэн. ЦІыфыр щызгъа1эрэр гугъэр ары:

Гугъэр — хьакІэ! УпэмыгъокІмэ — ІукІыжышт.., етхы усакІом. Сыда пІомэ цІыфыр зэ мэгугьэ, зэ ыгу мэкІоды. Арышъ, гугъэми упэплъэн, уфэсакъызэ уежэн фае.

Гугьэр — гьэрэзэгьуай — къеупкіэпкіы усакіом. Нэмыкі чіыпіэм етіани хегьахьо: Гугьэр мэціанльэ, тефэ-тэ-джыжьэу, — еlошь.

Цыфым итемэ чІыпІэ ин щеубыты Хъунэго Саидэ итворчествэ. ЦІыфыр зэрэльэшым игупшысэ пхырещы. ГукІодыгьом зыритынэу щытэп: «Зи къэмыІу», — еІо ащ. Уидунай зебгьэзэгьын фае. Джащыгьум щыІэныгъэр пшІодэхэщт, рэзэныгъи хэбгьотэщт.

Дунэе цІыфым итемэ хэкІышъ авторыр адыгэм идунай хэхьэ. Ащ игумэкІхэр адыгэ тарихъ мыпсынкІэмэ къахэкІых. Адыгэм итарихъ зэІэпахрэ бэщым фэд — зым къеІэты, адрэм ештэ... джаущтэу лъэхъанхэр зэльэкІох.

Сыдэу сигьэпшьыгьа зэо-бэнэ къэбарым СедэІузэ. Седжэзэ.

Зэзгьэфэжьызэ. Сыдэу сигьэпшьыгьа

шъхьакІом имашІо СигъашІэ ылъапсэ

кІистыкІызэ! Лъэпкъ гупшэсэхэм уахэты зыхьукІэ гум пэкІэкІырэр бэ мэхъу. Гукъэо мыухыжьым уегъэпшъы, ары зыкІаджэрэр vcaklop:

О адэ гущэ

зэ сщэрэгъупшэжьба Сымылъэгъугъэм

ихьазаб тепльэ. Сымыльэгьугьэ

сятэжьым ятэ Хэхэс чьыІамэу

Икъэ теуагъэр... сщэрэгъупшэжьба!

Тхьамык Гэгьо гьогоу адыгэмэ къак Гугьэр шэчыг туай о уизакъоми, ау къыпк Гэхъухьэхэрэми ар яхьыл тыралъхьажык Гэугу афэмытыралъхьажык Гэйгэл. Сыда п Гомэ о ош Гэшъ ары аш ионтэгъугъэ.

Зызысэпльыхьэм —

сикІалэхэр къызготых — Зыщыщыри къагурымыІоу — атезгъэуагъ... Адыгэ гупшысакІэм къыпкъырэкІы усабэ. УсакІом ичІыгу, ипсыхъу, ичыл, иджэгу пашъхь шІу ылъэгъоу гупшысэ къуапэу фэхъухэрэр:

Лэбэ мыжъуакІэ нэпкъым рекІокІэу КъегъэкІэракІэ

сигупшысакІэ. Авторыр чІыпІзу къызэрыхъухьагъэм ыпсэ хэтІагъ. ИцІыкІугъом зыхэтыгъэ дунаим исурэт щыгъупшэрэп, егъэпшэнэу ышІхэри ащ къыхехых:

Мыл-ос Іужъушхоу тичэу Іульыгъэр Тыгъэмэ тІэкІум

регьэтІысэхы. Сэ сыгу мыл Іуашъхьэу идыихьагъэр

ЗышІэрэ закъом

тэпэу къыхехы. ШІульэгъумрэ къэбзагъэм-рэ яхьылІагъэу асоциативнэу усэхэр дахэу егъэпсых. Осым икъехыкІэ бэ фэусагъэр. ЗэкІэми зэлъашІэрэ Къаисыни боу дэхэ дэдэу къыІуагъ а дунаим изытет, романтикэм фэщагъэу, ау усэу «Осыцэр» зыфиІорэм Саидэ инэплъэгъу зытыридзэрэр нэпэмыкІ — осыр дахэу фыжьыбзэу къехы, зыдэбыбыри ышІэрэп, зыхэфэщтыри ылъэгъурэп:

КъыохъулІэщтым — ущымыгъуаз ... Зыолъытэжьы

унасыпышІоу... Къогъужъы шІоим

укъуилъэсэн, НэупІэпІэгьум ухэкІодэн. ЩыІэныгъэм ифилософие гукІэгьунчъэ уІуегъэупІэ. Дунаир зэрэгъэпсыгъэм ушІокІын плъэкІыщтэп. Шъхьадж инасып зэфэдэп. Осыцэри кІодыкІаеу хъущт, ау а къэбыбыфэ къэбзэгъэ дэхагъэу къызыдихьыгъэр пкІэнчъ хъущтэп, зыгорэм ыгу къинэжьыщт, авто-

рым къызэриІоу: *Ау уибыбыкІ*э

иджэнэ фыжькІэ Сэ уикъэбзагъэ

сщымыгъупшэн! УсакІом ижабзэ псынкІэ, чан, губзыгъ. Сыд фэдэу нахь егъэлыягъэу къипІотыкІына шІульэгъум ихьылъэ, авторым къызэриІуагъэм нэфэшъхьафэу:

О укъэмыджагъэми — Уижь къэщэкІэ закъо Сытрегъэты чІыгум, сынэхэр егъакІо... — мы гущыІэхэм апыщыт губж машІор —

сыгу зыуІагьэр — Сэ пшысэ горэм

Орэпын фае

ухэсльэгьуагь,

Орэпын фае шІу сльэгьугьагьэр

Нахь мышьо-мылы

сы Іумык Іагь! ЦІыфым гупсэфыгьо иІэп, щэІэфэ Іоф мыухыжьхэр къыфыкъок Іых ык Іи нэмык Ірэ щы Іак Іэ къызшІуигъэш Іыни ыльэк Іыштэп, ар тиавтор къызэри Іуагъэм нахь дэгьоу къэп-

Іошъунэп: *Мафэ, пчыхьэ,*

гьатхэ, бжыхьэ — Тэ сычьэн шъуІуа?

Зысэпльыхьэ... Уахьтэр зы чІыпІэ итырэп, цІыфым иуахьти псынкІэу мачьэ. УзльыІэсынэу узкІэхьопсырэмэ уальымыІэсышьузэ блэкІырэри бэ, кІэухыри къэблагьэ, ар гукъау хэткІи. Ары зыкІиІорэр усакІом:

Сэ къыпфэсэдэ

сызнэмысыгъэр, СкІуачІэ къыхьыщтэу Гоу сымышІыгъэр...

Гьогоу къэскІугьэм сызепльыжьыпэм,

ЧІыпІэм ситыгьэу къычІэкІыжьыгъ...

Ау щытми щыІэныгъэр тхъагъо, анахьэуи уикІэлэгъум зэхэпшІэгъэ ІэшІугъэр гум икІыжьрэп:

МэшТо жъокур

рызэІытшІэу Іадэр сыдэу сикІэсагъ... Джы ащ фэдэ чъыІэ

щыІэп —

ГъучІы Іадэр гум къинагъ. Образ къэІокІэ дахэхэу авторым къыгъотхэрэм уямыхъопсэн плъэкІыщтэп: «Уашъор сэгъэутысэ...», «Макъэр — мысырын...», «Сыгу мыл Іуашъхьэу идыихьагъ», «Сапэм ыцыдэгъэ гъогум Силъэужхэр къытенагъэх...»

Къэшъох! Зым — ыгу ещэи, Адрэм — гур Іехы — ГущыІэ закъуи зэрамыІон.

адыгэ пшъашъэр

Къыдэшьо —

Адыгэ кІалэм

Хъунэго Саидэ иаужрэ тхыль къыгъэнэфагъ талант зыхэлъ усэкІо чъэпхъыгъэ зэрэхъугъэр. Тематикэу къы Іэтрэми, къэгъэльэгьокІэ амалэу ыгьэфедэхэрэми, бзэу зэрэтхыгъэми уагъэ разэу ыкІи тхъагьо ахэбгъуатэу щытых. Усэмэ къыра loтыкІрэр о уигупшысэ горэхэми атефэу угу къыпэджэжьыхэ зыхъукІэ, ащыгъум авторым усэныр къыдэхъугъэу плъытэн плъэкІыщт. Саидэ иапэрэ тхылъ цІыкІоу «Осэпсыцэм» къыщегъэжьагъэу ыпэкІэ лъыкІуатэзэ хэхьоныгъэ дэгъухэр ышІыгъэх, илирическэ мэкъамэ шъхьафит шъыпкъэу къытІупщыгъ, адыгэ поэзиер къыгъэбаигъ.

ХЬАКІЭМЫЗ Мир. Адыгэ къэралыгъо университетым икафедрэу адыгэ филологием дэлажьэрэм ипрофессор.

Джыри атекІуагьэр Джамырзэ Азид

«2013-рэ илъэсым икІэлэегъадж» зыфиІорэ щытхъуцІэр къыдэхыгъэным фэгъэхьыгъэ зэнэкъокъу Адыгэкъалэ мэфитІо щыкІуагъ. Ащ хэлэжьагъэхэр нэбгыритф — къалэм иапэрэ гурыт еджапІэ хьисапымкІэ икІэлэегъаджэу Вера Фирсаковар, ятІонэрэ гурыт еджапІэм музыкэр щязыгъэхьырэ кІэлэегъаджэу Джамырзэ Азид, ящэнэрэ гурыт еджапІэм музыкэмрэ изобразительнэ искусствэмрэ щязыгъэхьыхэрэ кІэлэегъаджэу Мамый Аид, Хьалъэкъое гурыт еджапІэм адыгабзэмрэ литературэмрэкІэ щезыгъаджэхэу, филологие шІэныгъэхэмкІэ кандидатэу Шумэн Замир ыкІи къалэм иублэпІэ еджапІэ икІэлэегъаджэу Къошк МулиІэт.

Апэрэ мафэм кІэлэегъаджэхэм язэнэкъокъу зыдэщыІагъэр ятІонэрэ гурыт еджапІэм иакто-

вэ зал. Илъэс къэс зэрэхъу хабзэу, ащ цІыф бэдэдэ къекІолІэгъагъ — зэнэкъокъум хэлэ-шІэгъухэр, яныбджэгъухэр, якІэлэеджакІохэр, къэлэ администрацием къикІыгъэхэр, ІофшІэпІэ -ы пежрыный мехфаахашефее

КІэлэегъаджэхэм язэнэкъокъу фэгъэхьыгъэ зэхэхьэшхор пэублэ псэлъэ кІэкІыкІэ къызэІуихыгъ къалэм гъэсэныгъэмкІэ игъэІорышІапІэ ипащэу ТхьалІ Махьмудэ. Зэхащэгъэ зэнэкъокъум мэхьэнэшхо зэриІэм кІигъэтхъызэ, ащ хэлажьэхэрэм дэгъоу зыкъыщагъэлъэгъонэу, текІоныгъэ къыщыдахынэу афэлъэІуагъ ыкІи жюрим хэтхэм шъыпкъагъэ хэлъэу зэнэкъокъум хэлэжьэхэрэ якІэлэегъэджэ хъупхъэхэм яшІэныгъэхэм яфэшъошэ уасэ афашІынэу зэращыгугъырэр къыІуагъ, шІоу щыІэр зэкІэми къадэхъунэу къафэлъэІуагъ.

Ащ ыуж зэнэкъокъур «Визитная карточка» зыфиІорэ ІофыгъомкІэ къызэІуахыгъ. Мыщ дэжьым кІэлэегъаджэ пэпчъ зыкъызэІуихын зэрилъэкІыщтымкІэ амалэу щыІэхэр къыгъэльэгъуагъэх. Ащ къыкІэлъыкІуагъэх «Моя педагогическая профессия», «Мастер-класс», «Шъхьэихыгъэ урок», «Сердце отдаю детям» зыфиІохэрэмкІэ, нэмыкІ лъэныкъо зэфэшъхьафхэу шапхъэхэм къахиубытэрэмкІэ зэрэзэнэкъокъугъэхэр.

МэфитІум къыкІоцІ кІэлэегъаджэхэм язэнэкъокъоу кІуагъэм икІ эуххэр зыщызэфахьысыжьыщтхэ уахьтэу зэкІэри зажэщтыгъэри къэсыгъ. Ар зыщырекІокІыгъэ залым цІыфхэр чІэзэрэмыгъафэхэу къекІолІэгъагъэх. АшІэмэ ашІоигъуагъ Іо-

фым кІэухэу фэхъугъэр, хэти фэягъ шІу ыльэгъурэ икІэлэегъаджэ текІоныгъэр къыдихыгъэу ыцІэ къыраІонэу. Мыщ хэлэжьагъэх Адыгэкъалэ имэрэу Хьатэгъу Налбый, народнэ депутатхэм якъэлэ Совет итхьаматэу ЛІыхэсэ Юрэ.

Апэ зэІукІэр зезыщэхэрэм лъэныкъоу «Сердце отдаю детям» зыфиГорэмкІэ текІоныгъэр къыдэзыхыгъэм ыцІэ зыдэлъ конвертыр къызэтырихынэу ыкІи зэкІэмэ къариІонэу сценэм къыдащае къалэм иветеранхэм ясовет итхьаматэу Джэндэрэ Мосэ. Ащ ипшъэрылъ ыгъэцакІэзэ, конвертыр зэтырехы, ыцІэ къыреІо Джамырзэ Азидэ. Ар кІэлэцІыкІухэр шІум, дэхагъэм афипІунхэу къэхъугъэхэм ащыщ. Ащ ыгурэ ыпсэрэ фэзыгъэлажьэхэрэ цІыф. Ищытхьоу аІорэри мыухыжь. Урысыем народнэ гъэсэныгъэмкІэ иотличник, лъэпкъ проектэу «Гъэсэныгъ» зыфиІорэм изэнэкъокъухэу 2006-рэ, 2011-рэ, 2012-рэ илъэсхэм ащы-Іагъэхэм текІоныгъэ къащыдихыгъ. «Лучшие люди России-2010» зыфиІорэ зичэзыу энциклопедиеу къыдагъэк Іыгъагъэм къыдагъэхьагъ. 2006-рэ илъэсым АдыгэкъалэкІэ «Учитель года» зыфиІорэ щытхъуцІэр зэнэкъокъухэм къащыдихыгъагъ. Республикэми щатекІуи, Москва агъэкІогъагъ. Ащ Джэндэрэ Мосэ фэгушІозэ, фэхъохъузэ шІухьафтынхэу къылэжьыгъэхэр ритыжьыгъэх.

«Мастер-класс» зыфиІорэ ІофыгъомкІэ текІоныгъэр жюрим зыфигъэшъошэгъэ Мамый Аидэ сценэм къыдищаий, щытхъу тхыльыр, шІухьафтыныр езытыжьыгъэр егъэджэн-пІуныгъэм иветеран у Чэтыжъ Дарихъан.

«Неустанный педагогический поиск» зыфиІорэмкІэ текІонынемуШ естешосшествфые дест Замирэ фэгушІуагъэр егъэджэнпІуныгъэм иветеранэу Тхьагъэпсэу Аминэт. «Педагогический поиск» зыфиІорэмкІэ атекІогъэ

Къошк МулиІэт щытхъу тхыльыр, шІухьафтынхэр езытыжьыгъэхэр Адыгэкъалэ ибзылъфыгъэхэм ясовет итхьаматэу Хьахъукъо Мир.

Егъэджэн-пІуныгъэм иветеранэу КІэныбэ Шыхьамэ сценэм къызыдащаем Іэгутеошхом залым зыкъышиІэтыгъ. Аш «Моя педагогическая философия» зы-къуныгъэм текІоныгъэ къыщыдэзыхыгъэ Вера Фирсаковам фэгушІозэ, тапэкІи гъэхъэгъэшІухэр ышІынхэу фэлъаІозэ, къыфагъэшъошэгъэ тынхэр риты-

Зэнэкъокъум хэлажьэхэрэм ямызакьоу, зэхахьэм къекІолІа--еч мостыфоІ ефехежев ифехест зыур нэсыгъ. Ар «2013-рэ илъэсым икІэлэегъадж» зыфиІорэ щытхъуцІэр жюрим зыфигъэшъошагъэм ыцІэ къеІогъэныр ары. Ащ фэшІ сценэм къыдэкІуаех Адыгэкъалэ имэрэу Хьатэгъу Налбый, народнэ депутатхэм якъэлэ Совет итхьаматэу ЛІыхэсэ Юрэ, гъэсэныгъэмкІэ къэлэ гъэІорышІапІэм ипащэу Тхьал Махьмудэ.

Хьатэгъу Налбый зэнэкъокъур шапхъэхэм адиштэу дэгъоу зэрэзэхэщагъэм фэшІ къафэгушІозэ, АдыгэкъалэкІэ «2013-рэ илъэсым икІэлэегъадж» зыфиІорэ щытхъуцІэр жюрим хэтхэм зэдырагъаштэу Джамырзэ Азидэ зэрэфагъэшъошагъэм къеджэ. Іэгутео мэкъэшхом залыр зэлъештэ. Джамырзэ Азидэ къалэм ипащэхэр фэгушІох ыкІи, зэнэкъокъум зэринэшанэу, хрусталым хэшІыкІыгъэ тыгъурыгъур

Зэнэкъокъум текІоныгъэ къыефа дехфиІи мехестихивгедиш гушІуагъэх, къэгъагъэхэр аратыгъэх. Лъэпкъ культурэм игупчэ иІофышІэхэм орэдхэр къафа-

Сурэтым итыр: Джамырзэ Азидэ ригъаджэхэрэм ахэт.

Урысыем ПенсиехэмкІэ ифонд и Къутамэу Адыгэкъалэ дэтым унэ иІагъэп. Ащ иІофышІэхэр илъэсипшІ пчъагъэм зыщылэжьагъэхэр къалэм гъэсэныгъэм-

кІэ иун. Джы бэмышІэу Адыгэ Республикэм пенсиехэмк Гэ ифонд и ГъэІорышІапІэ ипащэу Къулэ Аскэрбый Адыгэкъалэ къакІуи къариІуагъ унэ тІозэтет

Унэ тІозэтет афашІыщт

зэтегъэпсыхьагъэм ишІын бэрэ пэмылъэу зэрэфежьэщтхэр.

А къэбар гушІуагъор зэкІэмэ ягъэшІэгъэным ыкІи унэр зыща--ефа мынеалефенеал фатриыІш гъэхьыгъэ зэхахьэу зэхащэгъагъэм Къулэ Аскэрбый къызэрэщиІуагъэмкІэ, мы Іофым ыуж зитыгъэхэр бэшІагъэ, ерагъэуи пхырагъэкІыгъ. Федеральнэ пащэхэу яІэхэм агурагъэІон алъэкІыгъ Адыгэкъалэ ыпэкІэ лъыкІотэнэу, псэупІэ ныбжыкІэу, тапэкіэ хэхъоныгъэшіухэр ышіынхэу зэрэщытыр. Непэ Адыгэкъалэ пенсионер 4208-рэ щэпсэу. Ахэм анэмыкІзу социальнэ ІэпыІэгъу зэфэшъхьафхэр зэратыхэрэр нэбгырэ 3170-рэ мэхъух. Ильэсэу икІыгьэм Урысые Федерацием ПенсиехэмкІэ ифонд ибюджет къикІи Адыгэкъалэ щыпсэухэрэм ахъщэу аратыгъэр сомэ миллион 457-рэ мин 560-рэ.

Ащ фэдиз Іофышхохин ятхын зэрифэшъуашэу гъэпсыгъэным пылъ ПенсиехэмкІэ фондым икъэлэ къутамэ щылажьэхэрэм мехеткивш фехпама неІшфоІк апэчыжьэх. Ащ имызакьоу, къафэкІохэрэ цІыфхэми тэрэзэу,

шапхъэхэм адиштэу апэгъокІынхэ, зэращэнхэ, яфэІо-фашІэхэр афагъэцэкІэнхэ алъэкІырэп. А щык Гагъэхэр бэрэ пэмылъэу дэгъэзыжьыгъэхэ хъущт. Сыда пІомэ ялэжьапІэ непэ квадратнэ метрэ 200 нахь мыхъумэ, ІофшІапІэу афагъэпсыщтым ильыщтыр фэдитІум ехъукІэ нахьыбэщт — квадратнэ метрэ 450-рэ.

Адыгэкъалэ имэр иапэрэ гуадзэу Кушъу Славик псэлъэ кІэкІэу къышІыгъэм къыщыхигъэщыгъ къулэ Аскэроыи Іофышхо зэришІагъэм фэшІыкІэ къэлэдэсхэр зэрэфэразэхэр, ишІушІагъэ зэращымыгъупшэщтыр, Адыгэкъалэ итарихъ къызэрэхэ-

- Непэ узипэщэ гъэІорышІапІэм икъутамэу тикъалэ дэтым, — лъигъэкІотагъ ипсальэ Кушъум, — тэри тикъэлэдэсхэри лъэшэу фэразэх, ищытхъу нэмыкІ аІорэпышъ, лъэшэу тигуапэ. Щэч хэлъэп унакІэр зафашІыкІэ джыри нахь дэгъоу -еалеахеат, мехтшеажелее шІухэр зэрашІыщтхэм. Къалэм ипащэхэмкІэ гущыІэ отэты унэм ишІын гъэпсынкІэгъэ-

ным ренэу тынаІэ тедгъэтынэу,

тфэльэкІыщтыр хэтшІыхьанэу.

Къулэ Аскэрбый Адыгэкъалэ къыфэгумэкІызэ ПенсиехэмкІэ фондым иунэ къалэм зэрэдаригъэшІыхьащтым пае зэрэфэразэхэр къы Уагъ ветеранхэм якъэлэ совет итхьаматэу Джэндэрэ Мосэ. ПенсиехэмкІэ фондым икъэлэ къутамэ ипащэу Мыгу Адамэ Къулэ Аскэрбый мыхъугъагъэмэ зигугъу ашІырэ унэр зэрамыгъэпсыщтыгъэр, джы ащ ишІын шІэхэу зэрэрагъэжьэщтыр къыІуагъ. Адыгэкъалэ имэрэу Хьатэгъу Налбый къалэм анахь чІыпІэ дахэу иІэм яунэ рашІыхьанэу къазэраритыгъэм фэшІ зэрэфэразэм къыкІигъэтхъыгъ.

Унэр къэлэ администрацием пэмычыжьэу щагъэпсыщт. ЗышІыщт организациери гъэнэфэгъахэ. Ар гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зиІэ обществэу «Ремстройсервис» зыфиІорэр ары. Ягухэлъхэм къызэрадалъытэрэмкІэ, унэ тІозэтетым ишІын тызхэт илъэсым итыгъэгъэзэ мазэ аухынэу

Сурэтым итхэр (сэмэгумкІэ къебгъэжьэнышъ): Мыгу Адам, Къулэ Аскэрбый, Кушъу Славик.

/414 LJII J

ТИКЪЭГЪЭЛЪЭГЪОНХЭР

Шэныгъэу зэригъэгъотыгъэр экономикэм ехьылІагъэми, искусствэм фыщытыкІ эу фыриІ эр исурэтхэмкІэ къыгъэлъэгъон ельэкІы. Бзыхьафхэр, данэр,

бзыуцыфым хэшІыкІыгъэ шэкІхэр, нэмыкІхэри ыгъэфедэхэзэ, игупшысэхэм уахещэ. Лъэхъэнэ зэфэшъхьафхэм къапкъырыкІызэ, зэфэхьысыжьхэр ешІых.

Зэгъэпшэнхэм уагъэгупшысэ

Къокіыпіэм щыпсэурэ лъэпкъхэм яискусствэхэмкіэ Къэралыгъо музееу Мыекъуапэ дэтым къыщызэІуахыгъэ къэгъэлъэгъоныр Шъэукъуй Асыет исурэтхэм афэгъэ-хьыгъ. Къэбэртэе-Бэлъкъарым ар щэпсэу. ЩыІэныгъэм еплъыкізу фыриізр иіофшіагъэхэм къащеїуатэ.

ДзэкІолІым, шым, пцэжьыем, джэнэт бзыум, шакІо щыІэм, музыкэм пыщагъэхэм, гъатхэм, къашъом, нэмыкІхэм афэгъэхьыгъэ сурэтхэр щыІэныгъэм къыхэхыгъэх. КъокІыпІэм щыпсэурэ льэпкъхэм яискусствэхэмк Іэ Къэралыгъо музееу Мыекъуапэ дэтым идиректорэу Кушъу Нэфсэт, ащ игуадзэу Пэнэшъу Руслъан, сурэтыш цІэрыІоу Бырсыр Абдулахь, Адыгэ Республикэм исурэтышІхэм я

Союз итхьаматэу Хъуажъ Рэмэзан, нэмыкІхэри Шъэукъуй Асыет гущы Іэгъу фэхъугъэх. Искусствэм зэфищэгъэхэ зэлъэпкъэгъухэм зэфэхьысыжьхэр ашІыхэзэ, лІэшІэгъухэр зэрагъэпшагъэх. Лъэпкъым итарихъ сурэтышІэ ныбжьыкІэхэр нахь куоу хэщагьэхэ зэрэхъухэрэм уасэ фашІыгъ.

Сурэтым итхэр: Бырсыр Абдулахь. Шъэукъуй Асыет. Кушъу Нэфсэт, Пэнэшъу Руслъан къэгъэльэгьоным тегущыІэх.

ПСАУНЫГЪЭМ ИГЪЭПЫТЭНРЭ УАХЪТЭМРЭ

Зэфищэхэрэр сэнэхьатым

ельытыгьэп

Мыекъопэ «Зэкъошныгъэм» илъэсыбэрэ щешіэгъэ Анатолий Абрамовым фэгъэхьыгъэ шіэжь зэнэкъокъу республикэм истадион шъхьа із щэкіо. Команди 10 футбол ціыкіумкіэ зэіукіэгъухэм ахэлажьэ.

— Шэмбэт ыкІи тхьаумэфэ мафэхэм зэдеш Гагъэхэм тигуалэу тяплъыгъ. ХъокІо Къэплъан, ЗекІогъу Мурат, Игорь Калиниченкэр, Лъэцэр Адам, Артур Вардумян, Игорь Киосиди, Анатолий Заплетиныр, Александр Вольвач, Мэрзэкъэнэ Нурбый, Иван Маноловыр, нэмык хэри ешІэгъухэм ахэлажьэх. ЗыцІэ къетІуагъэхэм футболистхэр, тренерхэр, культурэм Іоф щызышІагъэхэр, врачхэр, бизнесым пыльхэр, лэжьэкІо къызэрыкІохэр ахэтых, — къеІуатэ зэнэкъокъум исудья шъхьа
Іэу Пэнэшъу Мыхьамодэ. — Иван Маноловым сыхьатхэр ешІыжьых, ІэпэІас. Ар цІыф льэпкъ цІыкІухэм (лилипутхэм) ащыщ. Физкультурэм зэрэпылъым ишІуагъэкІэ ипсауныгъэ ыгъэпытэу ельытэ.

Ежь И. Маноловым къызэрэтиІуагъэу, ныбджэгъубэ иІ. ИнэІуасэхэм спортсменэу, физкультурэм пыльэу ахэтыр макІэп. Зыныбжь илъэс 40-м къехъугъэхэр арых А. Абрамовым

фэгъэхьыгъэ шІэжь зэнэкъокъум хэлажьэхэрэр. «Спорттурыр» «Мотодромым» зыдешІэм Лъэцэр Адамэ шэгъогогьо къэдапчъэм Іэгуаор дидзагъ. ХъокІо Къэплъан, Йгорь Киосиди, нэмыкІхэри дэгъоу ешІагъэх.

ЗэІукІэгъухэм якІэуххэр

«Джокер» — «Звезда» — 3:2, «Советскэ Адыгеир» — «Дизайн» — 0:12, «Элит» — «Черноморец» — 3:3, «Феникс» — «Медик» — 0:2, «Спорттур» — «Мотодром» — 6:0, «Дизайн» — «Элит» — 4:3, «Звезда» — «Черноморец» — 2:6, «Феникс» — «Советскэ Адыгеир» — 10:0, «Медик» — «Мотодром» — 11:0, «Джокер» — «Спорттур» — 2:3.

ЧІыпІэу зыдэщытхэр

Командэ пэпчъ ешІэгъуищ иІагъ. ЧІыпІ у зыдэщытхэмрэ очко пчъагъзу яІэмрэ зэтэгъапшэх.

1. «Дизайн» — 7

2. «Черноморец» — 7

3. «Медик» — 6

4. «Спорттур» — 6 5. «Феникс» — 4

6. «Элит» — 4

7. «Звезда» — 3 8. «Джокер» — 3

9. «Советскэ Адыгеир» — 0 10. «Мотодром» — 0.

Зичэзыу еш Гэгъухэр мэлылъфэгъум и 6 — 7-м республикэ стадионым щыкІощтых. Сыхьатыр 10-м ешІэгъухэр аублэх.

Сурэтыр зэнэкъокъум къыщытырахыгь.

КІЭЛЭЦІЫКІУ СПОРТЫМРЭ ПІУНЫГЪЭМРЭ

Сыдигъуи ашІогъэшІэгъоныщт

Адыгэ Республикэм футболымкіэ икіэлэціыкіуныбжьыкіэ спорт еджапіэ икомандэу Александр Пахомкиным пэщэныгъэ зыдызэрихьэрэр Урысыем итурнирэу Воронежскэ щыкІуагъэм хэлэжьагъ, ятіонэрэ чіыпіэр къыщыдихыгъ. Краснодар краим фашистхэр щызэхакъутэхи, шъхьафит зашІыжьыгъэр илъэс 70-рэ зэрэхъурэм ешіэгъухэр фэгъэхьыгъагъэх.

Тренер-кІэлэегъаджэу Александр Пахомкиным зэрильытэрэмкІэ, тифутболистхэм хэпшІыкІэу яІэпэІэсэныгъэ хагъахъо. Шъхьэлэхъо Амир, ХъокІо Темыр, Къат Салбый, Тумэ ТІахьир, нэмыкІхэри дэгьоу ешІагьэх. Юрий Дяковскэр командэм икапитан, зэхэщэн Іофыгъохэр егъэцакІэх, тренерым ІэпыІэгъу фэхъу. А. Шъхьэлахъор къэлапчъэм Іэгуаор анахьыбэрэ дэзыдзэрэмэ ащыщ. Командэм хэтхэм медальхэр, щытхъу тхылъхэр, шІухьафтынхэр къафагъэшъошагъэх.

Спорт еджапІэм ипащэ игуадзэу Пэнэшъу Мыхьамодэ зэрэхигъэунэфыкІыгъэу, кІалэхэр футбол зэрешІэхэрэм дакІоу дэгъоу еджэх, спортым ныбджэгъуныгъэу щызэдашІыгъэр щыІэныгъэм щагъэлъапІэ. Командэм урысхэр, адыгэхэр, нэмык лъэпкъхэм ащыщхэр хэтых. Сыд фэдэ сэнэхьат къыхахыщтми, футболыр ашІогъэшІэгъонэу псэ-

Сурэтым итыр: футбол командэу ятІонэрэ чІыпІэр къыдэзыхыгъэр.

НэкІубгьор зыгьэхьазырыгьэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

131/200 Зэхэзыщагьэхэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ТофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

> Редактор шъхьаІэр ДЭРБЭ ТИМУР

Редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр мэщліэкъо Саид

> Редактор шъхьаІэм игуадзэр пшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр ХЪУРМЭ Хъусен

Редакциер зыдэщыІэр: 385000,

къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьаІэм

иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-

гъэр: Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

OAO-y «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> Пчъагъэр 4010 Индексхэр 52161 52162 Зак. 863

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00